

ארגון "פסגות כרמל" ומערכת הקהילתון מברכים את הקוראים ואת כל עם ישראל בברכת חג פסח, חג אביב וחג חירות שמח ומהנה

אביב

דינה כבשני

האביב כבר נודף בכל
אפילו העורבים צורחים,
מים עדיין זורמים בנחלים
אך מסביב גוונים ירוקים.

הכל החל מוקדם השנה
החורף פנה והלך לו,
גלי חום החלו להגיע
הפריחה התבלבלה והקדימה.

ריח מתוק מלא באוויר
מפרחי כליל החורש, מעצי ההדר,
נשמי עמוק, מה שיותר,
כי כל היופי הזה חולף כה מהר!!

מתרחבים לכל חיפה!

דיור מושלם שירותי דיור מוגן בביתך

**לאור ההצלחה וקבלת פרס הוקרה לתכנית "דיור מושלם"
אנו מרחיבים את הפעילות לכל תושבי העיר חיפה.**

"דיור מושלם", התכנית שקיימת כבר 5 שנים, מציעה לכם להישאר בביתכם הפרטי ולקבל:

ארוחות טריות מידי יום, ניקיון, אחזקה, שירותים פרה-רפואיים, מוקד מצוקה המספק שירותי רפואה, בטחון ואחזקה בעת חירום ועוד...

כמו כן, השתתפות בחוגים, בהרצאות ובפעילויות בבריכה ובחדר כושר המתקיימים בבתי הדיור המוגן של הארגון, הנחה במחלקות הסיעודיות של הארגון ועוד...

המיזם החדשני שייך ל"פסגות כרמל", ארגון עולי מרכז אירופה, המאפשר בחירת שירותים איכותיים מסל רחב ומגוון, בהתאמה אישית

אנו פותחים בהרשמה לקבלת השירות המוצלח והמבוקש בכל חיפה!

לקבלת מידע: 04-8119445
dana@beit-horim.org.il

פסגות כרמל, ארגון עולי מרכז אירופה ס. חיפה - בעל רשת בתי דיור מוגן בחיפה ובצפון:
"ראשוני הכרמל" (מאפו) | "פסגת אחוזה" | "פסגת-חן" | "רעות" התישבי | "רעות" קרית ביאליק

צפו ב"דיור מושלם" באתר www.beit-horim.org

עמוד 4	דברים שרציתי לומר - מיכה לימור
עמוד 5	האם אנו באמת "מתנתקים" מהארגון הארצי? גיורא טלטש תגובת הוועד המנהל
עמוד 6-7	על דתות, יהדות, נצרות ובכלל - רותי חשמונאי
עמוד 7	על דתות והדתה - הרברט בטלהיים
עמוד 8-9	על דתות והדתה - דיון בין חברי מערכת הקהילתון
עמוד 9	"נלבישך שלמת בטון ומלט" - משה רותם מנציחים את פרשת קלאודובו שאבאץ
עמוד 10-11	לחזות בקלפים - רחל הרץ-לזרוביץ'
עמוד 12-15	אי הפסחא - אילנה זבירין
עמוד 16-17	על העמותה לתולדות חיפה - יעקב שורר
עמוד 18-19	רב סמל נאצי - חסיד אומות עולם - מיכה לימור
עמוד 20-22	פרשת מאוריציוס - רפי סיאנו
עמוד 23-24	המאבק על המדבר - ד"ר אליעזר שוורץ
עמוד 25-26	שעשועי מילים - והפעם "זמן" - עמוס ירקוני
עמוד 27	העמוד של עדנה מרקוביץ
עמוד 28	ספרים רבותי ספרים - הספק האחרון - מיכה לימור
עמוד 29-30	ספרים רבותי ספרים - הסיפור של דוריאן לצרוס - דרור אלעזר
עמוד 31-32	שיר לאביב חיפה - מוזה למשוררים - רחל הרץ-לזרוביץ'
עמוד 33-38	בתי הורים
עמוד 39-43	בקהילה - בתשבע וייס

קוראינו מוזמנים לשגר דעות, תגובות ו/או כתבות לקהילתון

חומר למערכת יש לשלוח לכתובת - Micha.kehilton@beit-horim.org.il

בקובץ word, צילומים בפורמט jpeg. חומרים יפורסמו לאחר עריכה והגהה.

חומרים ערוכים לא יועברו לאישור הכותבים ולא יוחזרו במידה ויוחלט שלא לפרסמם.

קהילתון

כתב-עת לענייני חברה, תרבות והיסטוריה

מו"ל: ארגון "פסגות כרמל" (ארגון עולי מרכז אירופה ס. חיפה)

עורך: מיכה לימור micha.kehilton@beit-horim.org.il

מערכת: הרברט בטלהיים, איילת טל-ביתן, מיכאל מאיר-ברודניץ, בתשבע וייס, אילנה זבירין, רות חשמונאי,

רעיה טילינגר, רחל הרץ-לזרוביץ, עדנה מרקוביץ, רפי סיאנו, פיה פודושין, יעקב שורר, מרים שטיין-גרוסמן

עיצוב: כרמל פרינט דף אור | Design Studio

דברים שרציתי לומר

מיכה לימור

בין שני ארגונים

תמצית של קיצור תולדות הארגון: בראשית (1932) היה ארגון אחד - התאחדות עולי גרמניה. אחר-כך התאחדות עולי גרמניה ואוסטריה ואחר-כך עם הצטרפות יקים מפראג ומצ'כיה ומסלובקיה היה הארגון לארגון עולי מרכז-אירופה. בראשית שנות ה-40 של המאה הקודמת התפצל הארגון האחד לשני ארגונים נפרדים: ארגון יוצאי מרכז אירופה ולו שני סניפים, תל-אביב וירושלים וארגון עולי מרכז-אירופה ס. ח'יפה ולו סניף אחד, סניף ח'יפה. פיצול מיותר, מוזר, אבל זאת ההיסטוריה וכל מי שמתעניין בפשר אותה התפלגות היסטורית, נחלת ימי זקנינו שהלכו רובם ככולם לעולמם, מוזמן לעיין באחד מספרי המחקר הרבים שנכתבו על אודות תולדותיה של העדה היקית. מה שחשוב לדעת כיום הוא

שכיוון ששני הארגונים כינסו תחת קורת גגם ציבור דומה, חובק היסטוריה זהה ומתרפק על מורשת דומה, התקיים קשר רציף ושיתוף פעולה פורה בין שני הארגונים (לימים, מבחינה משפטית, כבר לא ארגונים אלא עמותות). השילוב נעשה בתחומים שונים כגון פעילויות תרבותיות ועזרה לנצרכים. אולם נוכח המצב המשפטי (חוק העמותות), נדרש כל ארגון לאחריות נפרדת של מוסדותיו הנבחרים על התנהלותו הכלכלית. במהלך שמונה העשורים שחלפו מאז, השתרשו בשיתוף הפעולה שבין שתי העמותות נוהגים חיוביים וקישורים פסולים. דוגמא להתנהלות חיובית: שתי העמותות החליפו ומחליפות ביניהן מידע על כל אירוע בעל משמעות מורשתית שאחת מהן מתכננת ומארגנת. כל אחת מזמינה את חברי זולתה להשתתף באירוע המתוכנן. דוגמא נוספת ומוכרת היטב: כתב העת

"יקינתון" המופק ונערך על-ידי "תל-אביב-ירושלים" מופץ גם לכל חברי העמותה החיפאית. מאידך גיסא השתרשו גם עיוותים. לדוגמא: לפני כעשרים שנה החליטה הנהלת העמותה החיפאית (ברוב טובה), להעביר בכל שנה סכום כסף משמעותי (כחצי מיליון ₪) לארגון "יוצאי" כדמי השתתפות וסיוע בפעילותו ולמען השירותים הייצוגיים שהעניק למותג

הארצי (יקה הוא מותג כלל ארצי). ביקורת של רשם העמותות ושל מבקרי העמותות העלתה באחרונה כי העברה כספית מעין זאת נחשבת כעבירה על חוק העמותות, שכן היא מחייבת חתימה על הסכם מפורט המגדיר את היעדים למענם מועבר הכסף ומערכת טיעונים המבטיחה כי הוא משמש למטרות המוצהרות של העמותה התורמת. כתוצאה מחשיפת העיוותים עמלו יחדיו באחרונה חברי הנהלה ומשפטנים מ"ארגון יוצאי" ומ"ארגון ח'יפה" תוך שיתוף פעולה מסורתי וידידותי, על תיקונם של אותם עיוותים משפטיים והצבת שיתוף הפעולה בין שתי העמותות על בסיס חוקי ויציב לשנים הבאות. כל אלה יפורטו באספות הכלליות המתקיימות בשתי העמותות השנה, יידונו ויובאו לאישורן.

דעות ותגובות

האם אנו באמת "מתנתקים" מהארגון הארצי?

בימים אלה הופצה הצעת החלטה על שינוי תקנון אשר ינתקו את הארגון החיפאי ("ארגון עולי מרכז אירוס" פה ס. חיפה", או בשמו החדש, "פסגות כרמל"), מן הארגון הארצי ("ארגון יוצאי מרכז אירוס"). על פי ההצעה (1) תיפסק חברות הארגון החיפאי בארגון הארצי. (2) ייפסק ייצוגו של הארגון החיפאי במוסדות הארגון הארצי. (3) תופסק זכות הוטו של הארגון הארצי על שינוי תקנון בארגון החיפאי. לדעתי ההצעות אינן שקולות ואינן טובות לשני הארגונים. הארגון החיפאי הוא הבעלים והמפעיל של קבוצת בתי הורים מוצלחים ומצליחים. כבעלים של נכסים מניבים בעלי ערך כלכלי ניכר יחסית, הוא מטרה פוטנציאלית להשתלטות של גורמים פרטיים. בהינתן מיעוט החברים וחולשתם המבנית, זכות הוטו של גורם חיצוני אוהד הוא המכשול והחסם האפקטיבי ביותר נגד ההשתלטות. יוזמי ה"תיקונים" האומללים הללו, נשיאות הארגון הארצי יחד עם הנהלת הארגון בחיפה, כללו בדף ההסבר הצהרות של שיתוף פעולה ושל רצונם הטוב של הנהלות שני הארגונים. אינני מטיל ספק. בכוונות הנאצלות. אולם תקנון נועד להבהיר את הדרך דווקא בשעת ספק וקונפליקט ולא בשעת רצון טוב וידידות. גם הנשיאות הנוכחית כמו גם הנהלת חיפה הנוכחית יתחלפו, לכן, הרצון הטהור והכוונות הנאצלות אינן תחליף לתקנון כתוב. לבסוף הערה פרוצדוראלית: כל הדיונים נעשו במסגרת ההנהלות, כאשר העניין נוגע לכל החברים ודעתם צריכה להישמע. כמו כן, אין כאן כל לחץ זמנים. לכן, עם כל הכבוד, והוא קיים, לא צריך להעביר את ההחלטות הקרדינליות הללו כמחטף. יש לקיים על כך אסיפה כללית.

גיורא טלטש, חיפה

תגובת הוועד המנהל

הוועד המנהל של ארגון עולי מרכז אירוס (פסגות כרמל) מודה לחבר הוועד והנכבד מר גיורא טלטש על דברי הוקרתו להנהלת הארגון בעניין ניהול הארגון והביתים בחיפה ובעניין הכוונות הנאצלות של ההנהלה בקשר להמשך שיתוף הפעולה עם הארגון הארצי. בעניין זה הצדק עימו. לרשת בתי הדיור המוגן של הארגון החיפאי איתנות כלכלית יוצאת דופן בימים אלה ועתיד מובטח של ביטחון תעסוקתי וחברתי, בהשוואה לרשתות ובתי דיור מוגן אחרים בארץ. להנהלת הארגון גם תכניות וכוונות להמשך שיתוף הפעולה הפורה והחיובי עם ארגון יוצאי מרכז אירוס המכונה "הארגון הארצי". מר טלטש טועה בשלוש הנחות היסוד עליהן הוא משעין את ביקורתו על התהליך המוצע והמתחייב: (1) הארגון החיפאי לא היה מעולם חבר ב"ארגון הארצי". מאז ומתמיד דהיינו משנות ה-40 היו שני הארגונים ישויות נפרדות מבחינה משפטית, כלכלית וארגונית. (2) הייצוג כביכול של הארגון החיפאי ב"ארגון הארצי" מעולם לא היה תקף, לדעת היועץ המשפטי של ארגוננו, וממילא הוא עומד בניגוד להוראת רשם העמותות. (3) זכות הוטו של "הארגון הארצי" על שינויים בתקנון החיפאי איננה מופיעה בתקנון של הארגון הארצי וממילא יש לארגון החיפאי מנגנון משפטי קשוח המונע באורח מובהק השתלטות של גורמים פרטיים או חוץ-ארגוניים על נכסי הארגון. ולבסוף – צודק מר טלטש בכך ששינוי תקנון, אגב בלי קשר לקרדינליות שלהם, חייבים להגיע לדיון והחלטה באסיפה הכללית וכך אכן יהיה.

הוועד המנהל, ארגון עולי מרכז-אירוס.ס.חיפה (ארגון "פסגות כרמל")

50 גוונים של פאגאניות

אני שומעת כבר שנים רבות את דרשותיו של ארי אלון (ארי אלון הוא סופר, מחנך ודרשן, נולד ב- 1950 בירושלים, עוסק בהוראת מחשבת ישראל ומלמד גם בבית אליהו בחיפה), אתו אנחנו קוראים ספרות יהודית כמו תנ"ך, תלמוד וח.נ. ביאליק. בעקבות הקריאה והפרשנות הדורשת של ארי בכתבים, אני רוצה לשתף אתכם בחוויה מיוחדת זו ומה שאני חושבת שלמדתי עד כה.

השנה ארי אלון "מחלן" (פותח חלונות) בשיעוריו את הברית החדשה הנוצרית, שהיא, לדבריו, אחת משלוש הבריתות החדשות (היהודית הרבנית, הנצרות והאסלאם). בשיעוריו-דרשותיו מראה לנו המורה/מנחה איך בנו יהודים, תלמידי ישוע, את הנצרות - שהיא דת חדשה - על יסודות דתם היהודית. זו הדת אשר קוסמת כיום לשני מיליארד מתושבי העולם בעוד שהרואים עצמם כצאצאי היהודים המקוריים בעולם מונים כ-15 מיליון.

אחרי שקיבלנו ממנו טעימות מהגמרא, אשר דנה גם בברית הישנה ובמשנה, הבנתי איך בראו שליחי ישוע

מסיפורי הברית החדשה את הדת החדשה מצד אחד, ואיך יצרו חז"ל את הדת הרבנית מצד שני. במילים אחרות: איך יצרו היהודים - ישוע מכאן וחז"ל מכאן - דתות יותר אטרקטיביות מהדת היהודית המקורית שהכירו.

בחסות החיפוש של האדם אחר משמעות, תוכן וסדר בחייו, היו אנשים אשר ידעו לספק צורך זה והמציאו את הכוחות העליונים אשר

במציאות אינם נראים ואינם נשמעים ולהם גוונים רבים. הכוחות הם כה עליונים שכדי לרדת אל אדם, אל חוה ואל צאצאיהם, דרושים מתווכים אשר לוקחים על עצמם את מתן העזרה, את התשובות ואת ההוראות לכל המבקשים ולאלה שאינם מבקשים.

הם קבעו וממשיכים לקבוע הוראות עשה ואל תעשה שיש לקיים למען היושבים במרומים כדי למצוא חן וכדי שלא יאונה לנו כל הרע האפשרי בעולם הזה ובעולם הקסום הבא, שגם אותו הם המציאו וגם הוא כה עליון, שרק הם יודעים מה הם תנאי הקבלה שם. גם את גיבורי סיפורי העם שסופרו לפני אלפי שנים הפכו המתווכים לקדושים על פי אמות המידה שהמציאו.

ארי אלון הסביר שלאדם לא די בכוח עליון אחד ויחיד. הוא גם זקוק למשפחה, לשבט גדול וללאום. על כן אנו נוכחים עד כמה מנוצלת המשמעות האלוהית בפוליטיקה, ואיך גם התחליפים כמו קומוניזם ולאומנות, למשל, עושים שימוש בהפצת תורתם באותם אמצעים, שכוללים גם איומים קשים. הדתות נוצרו על ידי

האדם שהוא יצור חברתי הזקוק למסגרת מעבר למשפחתו. התורה מספרת שמשם הצליח בעזרת הוראות ואיומים שקיבל מאלוהיו למסור לעם שעגל לא יוכל לעשות את שאלוהי היהודים יכול. את הסיפורים על הקשרים של משה עם אלוהיו אימץ הקהל התועה במדבר ומסרם לצאצאיו. הצאצאים קבלו את ההתפתחויות וההרחבות של החוקים ואת חוקי החוקים שהמציאו חכמים בשם האל. החברה, כל איש ואישה שמאמינים ומקבלים בהכנעה ולנוחיותם את הסיפורים למיניהם כפשוטם, הם שאחראיים לביצועים ההזויים של המפעילים אותם. לכן, סיכום שיעוריו של ארי אלון אומר שיש לחלן תורות חלולות ולחלל את המוסרים המתחזים לשליחי אלוהים, המנצלים את צאן מרעיתם ומובילים אותו למעשים הבלתי הגיוניים והשגויים שלאורם הם חיים.

רותי חשמונאי

חיפה

על דתות והדתה

תגובה לדעה של רות חשמונאי

השאלה הראשונה שאני שואל את עצמי היא: איך אנו, או אריה אלון (המורה המנחה של רותי חשמונאי) מגדירים "פגאניות". האם הכוונה לכל דת מלבד היהדות, כלומר כל דת שיש לה מלבד אלוהים עוד קדושים או אלים רבים שמתפללים אליהם? האם ניתן להאשים את הנצרות בפגאניות, כשהיא רואה בישו את בנו של אלוהים? הרי בתורה כתוב: "אלוהים ברא את האדם בצלמו", על כן כולנו ילדי של אלוהים.

אנו חייבים לראות את ישו כמו שהוא היה, דרשן יהודי, המפרש את התנ"ך ואת הכתובים בדרכו. בברית החדשה, מופיעות פעמים רבות המלים: "אבל אני אומר לכם" כלומר, צורה אחרת או חדשה של משמעות, דבר שהיה ועד היום מקובל ביהדות. הפרשנות של "חסידינו - תלמידינו", שהופכים אותה לדת אחרת - נצרות,

זו שאלה אחרת לגמרי. אבל האם לא כל הכתבים היהודיים שאחרי התנ"ך מהווים פרשנות והסבר לה? פרשנות, שברוב המקרים תלויה זמן ונסיבות, להזכירכם רק אחת: "דינא דמלכותא דינא", שהרי אם רוצים לחיות בעולם לא יהודי, יש לקיים את החוקים שלו. ההבדל הגדול הוא בכך, שהיהדות אינה דת מיסיונרית. הנצרות וגם האסלם ניסו ומנסים תמיד לגרום לעמים ולבריות, אפילו בכוח, להאמין בהם. הבדל נוסף בין הדתות קשור לשאלת החיים לאחר המוות. בנצרות מענישים או מקדשים, ויש גם מתווכים – הקדושים, בין האדם לבין אלוהים, העוזרים לו.

ביהדות, לעומת זאת, חייב האדם להיות שלם עם עצמו. הוא זה החייב לתת את הדין לפני אלוהים ורק הוא נושא באחריות למעשיו. את המנהג כיום להתפלל על קברי צדיקים והרבנים הגדולים אימצנו למעשה מהנצרות. בתורה, למשל, הרי לא מצוין מקום קבורתו של משה, כדי שלא יהווה מקום לעלייה לרגל. יחד עם זאת, הכנסייה הנוצרית מנסה יותר ויותר לקבל, שישו היה יהודי ושתלמידיו היו יהודים וכולם חיו על פי על חוקי היהדות. כך, למשל, הגיעו לראשונה כבר לפני שנתיים או שלוש מגרמניה לישראל שחקני הצגת עינויי ישו על מנת להבין, היכן פעל ישו. ההצגה מועלית באובראמרגאו אחת לארבע שנים, ומגיעים אליה אלפים מכל העולם.

מגרמנית: מרים שטיין-גרוסמן

הרברט בטלהיים, חיפה

על דתות והדתה

דיון בין חברי מערכת הקהילתון

בישיבת המערכת לקראת הפקתו של הגיליון שבידיכם, הגישה חברת המערכת רותי חשמונאי את מאמרה המתפרסם כאן, במדור זה, לעיון ודיון במערכת. הנושא כמובן שנוי במחלוקת שכן הוא עוסק באחת מסוגיות היסוד של החברה המערבית, של החברה בכללה: התפיסה הדתית בחברה האנושית. הדיון, כלום ראוי להדפיס את מאמרה של רותי בגיליון הנוכחי הפך כשלעצמו לסבב של דעות ותגובות על הנושא הכל-כך קונטרברסלי. הרי הוא מצורף כאן ומזמין גם את תגובות הקוראים:

העורך: רותי חשמונאי כתבה על נושא הדת היהודית, אם תרצו על אתאיזם. היא כותבת על השתתפותה בשיעורים העוסקים בספרות יהודית. באחרונה למדו בין היתר על הברית החדשה, על כך שישו נולד ומת כיהודי, גם ביקורת על התיווך שבין האדם לבין האל. אם האל קיים מדוע לא ניתן לקיים עמו קשר ללא תיווך של רב, כהן, כומר או אימאם. ישנה הקבלה בין הפחדה של הדת (אם לא תקיים מצוות) לבין שיטת הפחדה של פוליטיקאים. למעשה עולות במאמר שתי טענות: א) טענה ראשונה לפיה הנצרות הינה זרם ביהדות. ב) טענה שנייה לפיה הדתות משרתות את הפוליטיקאים שעושים בהן שימוש שלילי. שאלתי היא האם יש לדעתכם מקום לעסוק בכך בקהילתון? והאם לא נראה לכם סיכון בכך שדעות בקהילתון תתורגמנה לדעות של המערכת, ובכך תשלכנה גם על הארגון?

תגובות חברי המערכת:

1) יש מקום לכך בקהילתון. ישנו ויכוח של הרבה שנים בתוך הנצרות, מהו החלק היהודי. ולאחר מה שקרה בגרמניה, לאחר השואה, בדקו וחקרו את הדבר. הדיון הנו לא רק לגבי נצרות ויהדות אלא השפעת הדת על הפוליטיקה והניצול של הדת על ידי הפוליטיקאים. במאמר של רותי היא כותבת מה היא מבינה מהלימודים שלה, לא מפיצה תורה כלשהי, יש להדגיש כי זוהי דעתה של רותי.

2) האם הקהילתון נותן במה להשקפות עולם? יש להתייחס לאקטואליה בקהילתון אך ישנו ספק לגבי שאלות פילוסופיות. עלול להיפתח דיון שלא ניתן לרדת למלוא עומקו. לא יהיה לכך סוף. לכן לא כדאי.

3) ניתן לכתוב בפתיח של דבר העורך שאלו ההבנות של רותי. כל אחד יכול להתייחס ולהגיב לפי הבנתו מקריאת המאמר.

4) אני מתנגדת לפרסומו של מאמר זה. הנושא שמעסיק רבים היום הנו ההדתה המוגזמת. אך הנושא הזה, של מקום הדת ומקומה של היהדות בדת הנוצרית לא יעניין את רוב האנשים. אין צורך להיכנס לנושא זה במציאות של היום.

5) לא לפרסם את המאמר. נושא זה של הדתות הנו נושא גדול כל כך, הדתות מילאו תפקיד פונקציונאלי בהתפתחות התרבויות, אין לנו כוח ומעמד להיות במה לוויכוח זה. דת האיסלם צמחה אף היא מהיהדות, אך תלוי באיזה איסלם ובאיזה נצרות מדובר. הדת היא מקור סמכות היסטורית בכל תרבות. אם נחליט להתעסק בכך יש יותר צורך להוביל לניסיונות הדתה ושחרור המדינה מהדת. זהו הדיון הציבורי, החשש מהדתה והצורך להפרדה בין דת למדינה.

6) יש מקום בקהילתון למאמר זה. זה מה שעושה עיתון למעניין. מדי פעם מציגים דעות אחרות ועמדות פוליטיות ומתייחסים לכך. אם הנושא מעורר מחלוקת זהו דבר טוב. עושה את העיתון לרלוונטי. העורך העיר שאין מדובר בעמדה פוליטית אלא בתפיסת עולם הגותית, פילוסופית.

7) אם נסתכל על התפתחות עכשווית של אנטישמיות והליכה ימינה בכל העולם, זהו נושא חשוב מאוד אך

עמוק ואולי פרובוקטיבי מדי.

סיכום העורך: אני אישית מצדד בפרסום ובהזמנת תגובות. נקיים הצבעה. התקיימה הצבעה האם לפרסם או לא. הרוב הצביעו בעד פרסום המאמר (שמונה מול שלושה).

צילומים משנת 1945-6

במרכז התמונה צומת העמקים היום

"נלבישך שלמת בטון ומלט"

בין גבעות הגליל התחתון להר הכרמל שם נוף נעורי. שם אפיק הקישון שמימיו זרמו בו, שם "דהרה" הרכבת החג'אזית, היא רכבת העמק. שם השתרעו בריכות הדגים, חורשת האקליפטוסים, שדות תלתן, אספסת, תירס ומה לא... אם שלחת מבטך אל הנוף מהקבוץ שעל הגבעה או מן הכרמל שמולו, ראית נוף מקסים של שער העמק המפריד בין עמק זבולון לעמק יזרעאל. שם עבדנו את ימי העבודה הראשונים בארץ ישראל ולמדנו להבדיל בין גבעולי חיטה לבין חרדל בר אותו תלשנו. אוו...! היו ימים!

ואז באה "הקידמה" והרסה את הכל! כביש 6, חוצה ישראל על כיכרותיו וגשריו תקוע שם בין הכרמל ובין הקבוץ - ואם אתה שולח מבטך מהקבוץ או מהכרמל אתה רואה את גדול הצמתים של ה"מוביל הארצי" בהקמתו. הררים של אדמה חפורה ובטון, בטון ובטון, 3 כיכרות ענקיים, אולי גדול הצמתים של חוצה ישראל - ובא לציון גועל! כך התגשם החזון במילותיו של אלתרמן: "נלבישך שלמת בטון ומלט..." באמת הגזמתם קצת! מילא! נשארו הזיכרונות וגם זה משהו.

משה רותם

שער העמקים

מנצחים את פרשת קלאודובו שאבאץ

הפרשה הטראגית הקרויה על שם שני ערי הנמל קלאודובו ושאבאץ שבהן עגנו ואחר כך נספו 1200 מעפילים מגרמניה אוסטריה סלובקיה ויוגוסלביה בדרכם לארץ-ישראל, נחבאת לכלים בהיסטוריוגרפיה של שואת יהודי יוגוסלביה. קומץ צאצאי ניצולים, יוצאי העדה היקית, בתוכם חבר הארגון בחיפה מנחם כרמיאל, מנסים לשבור בימים אלה את חוסר אזכורו של המסע הנורא שהוא על-ידי הנצחתו בגן ציבורי בכפר-סבא. הגן אומץ ע"י בית הספר בן-גוריון הסמוך. בבית-ספר זה לומדים על הפרשה בתכנית לימודים מיוחדת. עיריית כפר סבא תרמה את הגן לטובת הנצחת השיירה. ועד ההנצחה מבקש מכל מי שהסיפור העגום קרוב לליבו ובעיקר לצאצאי יהודי אוסטריה, להעלות תרומה שתיועד למימון המשך פעילות הנצחת השיירה, בהכנת ערכה לימודית והפצתה לבתי ספר יסודיים. חשבון: 01 / 075-330-34423

ע"ש מעפילי קלאודובו-שאבאץ, בנק איגוד רעננה. הוועד יוציא קבלת תרומה כחוק.

פרטים בחיפה: מנחם כרמיאל, נייד: 0524-889333

משולחן המערכת

לחזות בקלפים

רחל הרץ-לזרוביץ'

ד"ר אלינור אבינור

בגיליון הקודם סיפרנו על ההכרה וההוקרה לה זכתה ד"ר אלינור אבינור בארה"ב על פיתוח שיטתה, בסיוע קלפים לטיפול פסיכולוגי. נשאלנו על-ידי קוראים מה בדיוק תפקידם של הקלפים. הנה אפוא התשובה. הקלפים המכונים KEG Cards (Keys to Emotional Growth), בעברית - מפתחות לצמיחה אישית, פותחו על ידי ד"ר אלינור אבינור ויונה סילמן כדי לסייע לפסיכותרפיסטים, פסיכיאטרים, פסיכולוגים, מטפלים ומאמנים בעבודה יעילה יותר עם לקוחותיהם, כדי להגיע לשיפור איכות חיים ושיפור ההתנהלות בחיים.

אלו קלפים טיפוליים ואימוניים עם תמונות מקוריות השלכתיות בצדם האחד ושאלות מנחות בצדם השני. שאלות אילו מבוססות CBT - דמיון מודרך ושיטות נוספות לאימון ייעוץ והנחייה ומסייעות למטפלים ולמאמנים להוציא את המיטב מהתמונות בעבודתם עם לקוחותיהם. התמונות נבחרו לא על פי ערך האמנותי אלא על פי הערך המוסף שמקבלים המטופלים מהעבודה עם התמונות. KEG Cards

יעילים להתפתחות אישית ומיועדים לטיפול בטרומות, חרדות, תקשורת בינאישית, מחשבות טורדניות, דיכאונות, וסימפטומים קוגניטיביים או פיזיים נוספים המפריעים לפרטים בתפקוד ושמקורם בחוויות או אירועי חיים שעברו ושהשאירו צלקות. התמונות גם עובדות על

נקודות חוזק ומשאבי חוזק של הפרט בכדי שיוכל להשתמש בצורה יעילה יותר במשאבים פנימיים וחיצוניים כדי לתפקד טוב יותר. KEG Cards רשומים כסימן מסחרי, ומתורגמים ל-7 שפות (עד עכשיו). הם משווקים ברחבי העולם, באירופה, אמריקה הצפונית והדרומית, אוסטרליה, אסיה וישראל.

אדם שבוחר תמונה כזו כמענה לשאלה "מה מטריד אותך בחיים?" מספר את הסודות שראה וגילה כילד, אשר מעסיקים את מחשבותיו במהלך כל חייו. אנחנו קוראות בינינו לתמונה הזו "אופס, מה ראיתי" ולכל לקוח שבוחר תמונה זו יש סיפור אחר, אשר לא הייתה לו הזדמנות קודם לכן לדבר עליו ולבטא את הרגשותיו כדי להשתחרר מהמטען הרגשי שהוא נושא במהלך תקופה ארוכה מקשה עליו ביצירת קשרים

או התקדמות בחייו. אלינור ויונה מקיימות סדנאות מזה כמה שנים בכנסים בינלאומיים העוסקים בתחומי הנפש והאימון להדרכת אנשי מקצוע. הן משתמשות בתמונות לעבודה יחידנית עם אנשים וגם לעבודה בקבוצות ובסדנאות במסגרות שונות. אלינור ויונה פיתחו שיטה ייחודית לעבוד עם התמונות והשאלות המנחות ובעזרתם אנשים בוחרים תמונות כמענה לשאלות מכוונות ומספרים על אירועי החיים שלהם בהקשר לתמונות שבחרו ויכולים להחליף בכל פעם שבה מספר המטופל את הנרטיב את התמונה או מיקום של התמונה או גודל של התמונה בכדי לשפר את תפישת האי נוחות הקשורה לאירוע (= SUDs Subjective Unit of Distress, בתחום שבין 1 ל 10). בעבודה עם KEG Cards האדם משתמש בשתי ההמספרות של המוח ומגיע לרגשותיו במהירות ובקלות, מקשר בין מודעות, מחשבות, רגשות, תחושות פיזיות והתנהגות.

הקלפים צוירו ע"י ידי דינה קרן ואלינור אבינור

אי הפסחא - הכי רחוק שיש

אילנה זבירין

אי הפסחא הוא האי המיושב המרוחק ביותר מכל מקום יישוב אחר בעולם. היישוב הקרוב ביותר הוא האי פיטקרן במרחק של כ-2000 ק"מ. היבשת צ'ילה רחוקה כ-3500 ק"מ, או כ-6 שעות טיסה, וכן גם טאהיטי. גודל אי הפסחא הוא 165 קמ"ר, כגודלה של מנהטן. להמחשה: המטוס נחת במסלול שעבר לכל רוחב האי כמעט! בפסחא יש רק כפר אחד.

האי מפורסם בגלל הפסלים שבו, נוכח תרבות ה-moai המאפיינת אותו וההבנה

המתקדמת לתקופתה של האסטרונומיה וצורת כתב הירוגליפים מיוחדת, שאגב, לא פוענחה עד היום. הבנת וקריאת ההירוגליפים הייתה זכות למעמד מסוים באוכלוסייה הילידית. בעלי הידע נלקחו לשבי כעבדים במאה ה-19 ויחד עם מותם נעלמה ידיעת "קרוא וכתוב" ופיענוח הכתב. האי "נולד" לפני כ-3 מיליון שנה ע"י התפרצויות של 3 הרי געש עיקריים. אלו מתנשאים לגובה של כ-3000 מ' מקרקע האוקיינוס. הם נתנו לאי את צורתו המשולשת ואת אדמת הלבה. הרי הגעש כבויים היום. בשנת 700 לספירה הגיעו בני האדם הראשונים לאי. השם "ראפה נואי", בשפת המקום "האי הגדול", ניתן למקום ע"י יורדי-ים שהגיעו אליו בסביבות שנת 500 לספירה, מכיוון שדמה בצורתו לאי ראפה, הנמצא 5000 ק"מ

ממזרח. שמות אחרים של האי, בפי תושביו הם "טבור העולם" ו"מרכז של אמא אדמה". ראפה נואי הוא גם שמם המקורי של תושביו הילידים. השם Easter, בעברית פסחא, ניתן לאי כיוון שנגלה לימאים הולנדים, הלבנים הראשונים שהגיעו לאי פסחא בדיוק בחג הפסחא בשנת 1722 בזמן שייט בדרום האוקיינוס השקט. זה התאריך הרשמי שבו נגלה האי לאדם המערבי. בשנת 1770 תבעו הספרדים חזקה על האי. בשנת 1774 הגיע קפטן קוק ומצא את התושבים במצב פיזי גרוע מאוד. בשנים אלו ועד 1838 הגיעו סוחרים עבדים מדרום אמריקה ולקחו כמעט את כל התושבים לשבי. המיסיונרים הגיעו ב-1838 ושמו לעצמם מטרה לשחרר את העבדים. בשנת 1888 הציעו ל"מלך" האי להעביר את האדמה למדינה צ'ילה. למרות זאת השתלטה חברה פרטית בריטית על האי כשהיא מעבירה אליה את אדמות התושבים שמתו בשבי בניכר, או במגיפות הרבות שהיו על האי. כעשרים שנה אח"כ החכירה ל-25 שנה חברת וויליאמסון בלפור שהשתלטה על האי, את אדמת החווה לגידול כבשים שהקימה לצ'ילה, יחד עם ה"אריסים" שעליה. בשנת 1953 הייתה מרידה גדולה באי והשלטון עבר לידי הצי הצ'יליאני. כיום אי הפסחא הוא טריטוריה חופשית, חלק מצ'ילה. השפה הרשמית היא ספרדית, והקשר היומיומי בין צ'ילה מתוחזק ע"י טיסות, העברת מזון,

אפשרות של לימודים ביבשת ועוד. למרות זאת בביקורי שם היו שלטים הקוראים לעצמאות. חלק גדול מאדמות האי מתוחזק כפארק לאומי עוד משנת 1966 והוכרז ע"י אונסקו כחלק ממורשת התרבות העולמית, ובצדק – פסלים שכאלו יש רק בפסחא. באותה שנה הוכרו ילידי האי כאזרחים צ'יליאנים לכל דבר. רשות הפארק הלאומי עובדת על האקולוגיה ומנסה לשמר אותה. הפסלים – אלו הם "שגרירי התרבות" המפורסמים של האי, ובעקבותיהם הגעתי אף אני. כל הפסלים, קרוב ל 1000 יחידות, לא עמדו על כנם כשהתחילו עבודות ארכיאולוגיות בשנת 1955. הפסלים בנויים מאבן וולקנית קשה ופוסלו ע"י כלי צור.

ה"כובע" שעל כל פסל נוצר מאבן אחרת. גודלו של הפסל הגבוה ביותר הוא כ- 10 מ' ומשקלו 82 טון. רובם הופלו לקרקע ע"י בני האדם ולא בגלל נתוני הטבע. 15 המפורסמים הופלו בצונאמי האחרון ושוקמו ע"י קרן יפאנית. השנה האחרונה שבה נראה פסל "מואי" עומד על כנו היתה 1860 (והיו רשימות ותיעודיים רבים על האי ותרבותו ואפילו ציורים רבים של יורדי הים). ישנן שתי תיאוריות מדוע יושבי האי הפילו את הפסלים מכנם: 1. לאור מיעוט המזון באי היו מלחמות שבטיות והפסלים הגדולים הופלו כדי לשמש מסתור ללוחמים. 2. התושבים איבדו את אמונם ב- moai לאחר שנוכחו דור אחרי דור שהם אינם מגנים עליהם מפרעות

הזמן. לפי מחקרים מחודשים ומסורות שבע"פ היו בשנות השיא של ההתיישבות הילידית כ- 15000 תושבים. במשך כאלף שנה הביאו גורמים כמו מלחמות, הרס הטבע ומשאבי המזון לפיחות במספר התושבים. בנוסף להרס העצמי של האוכלוסייה הרי שהגעת הלבנים הביאה אתה מחלות שהאוכלוסייה המקומית לא הייתה מחוסנת נגדן, וגם שעבוד הילידים והעבדות במאה ה-19. כל אלו הביאו לכך שבראשית

המאה ה-20 כמעט לא נשארו תושבים על האי. במשך אלף שנה גרמו מלחמות, הרס הטבע ומשאבי המזון לפיחות במספר התושבים. תושבי האי מונים כיום כ-5000 איש. מתוכם כ-3500 חושבים עצמם לצאצאי ה"ראפה נואי". הם דוברים עד היום את שפת הראפה נואי המקורית. זוהי שפה הדומה לשאר השפות הפולינזיות. כיום ישנה החיאה של סממני תרבות כמו קיומו של בית ספר לריקודים מסורתיים, ומוסיקה מסורתית, החייאת השפה, שימוש בקישורים מסורתיים של פאריאו, אותו בד הנכרך על הגוף.

כמו כן שיטת בישול מסורתית בבור באדמה בו "נקברים" ירקות, פרות ובשר בין עלי בננה ונצלים שעות על הגחלים המכוסות. כמו כן מקובל מאוד לעשות קעקועים על כל הגוף. הוסבר לנו שכל קעקוע מסמל לנושא אותו משהו מההיסטוריה המשפחתית שלו.

אפשר לומר שתרבות הראפה נואי היא פרדוקס. צורת החברה הריבודית מיוחדת בעולם. חלק גדול מהגילויים המדעיים ומהמסורת בע"פ המקומית יעידו של מקורות פולינזיים. המיתוס המקומי מדבר על שתי הגירות לאי: של קבוצת "ארוכי האוזניים" ושל קבוצת "קצרי האוזניים". מיתוס זה מספר כי הקבוצה של קצרי האוזניים הגיעה מכוון דרום אמריקה הפרה-קולומביאנית בעוד קבוצת ארוכי האוזניים הגיעה מכוון פולינזיה. ממצאים ארכיאולוגיים, לינגוויסטים ואנתרופולוגים נוטים לאשש תאוריה זו שכנראה שהקבוצה הפולינזית הגיעה מאיי המרקז, במאות ה-7 ועד ה-8 לספירה ובראשה ה"מלך" הוטו מטואה. משלחת זו חיפשה

אי חדש להתיישב בו. יורדי ים אלו נעזרו בסירות דמוי קאטאמרן וברור מאליו שידעתם את האוקיינוס, זרמיו, גרמי השמיים הייתה רבה. זו הייתה משלחת שהתכוננה להתיישבות מעשית והביאה אתה זרעים כצמח המאניוק ובעלי חיים שונים, כתרנגולות, וחזירים. במשך כמאתיים שנה התפתחה בפסחא חברה מרובדת של כ-10 קבוצות לפי חלוקה

גיאוגרפית וחלוקת אדמות ברורה. חברה זו דומה במאוד לחברות הפולינזיות. החלקות הקרובות לים היו שייכות למיעוט השליט ולמטרות פולחן, בעוד האנשים הפשוטים חיו רק במרכז האי והורשו רק לחיות בחלקות קטנות וצפופות ולגדל בהן ירקות וחיות הבית שלהם. אסור היה לבני הקבוצות להתערבב בכל צורה שהיא. לבני האדם מקבוצות נמוכות אסורה הייתה הגישה לים. הקבוצות הנמוכות חיו בצפיפות ועוני והיו למעשה עבדים.

במשך מאות בשנים היה פולחן ה-moai וכל בניית הפסלים סביבו מרכז החיים של אי הפסחא. משערים שזה היה פולחן אבות. יש באי מחצבה גדולה, אנשים רבים התמקמו שם במשך זמן ארוך כשהם נתמכים כלכלית ע"י האחרים, על מנת שכל זמנם יוקדש להקמת ה-moai ואז להעבירם בטכניקה מיוחדת של משיכה בעזרת חבלים ודחיפה. ה-moai פוסלו והוקמו בין השנים 500-1600 לספירה. הגידול באוכלוסייה,

הריחוק והבידוד ודילול מקורות המזון יצרו מתחים הולכים וגוברים. מסורת שבע"פ ותימוכין ארכיאולוגיים מספרים על תקופות רבות של מלחמות פנימיות. אפשר לומר בביטחון שתרבות האי המקורית הייתה מכוונת לפולחן ה- moai במשך כ- 1000 שנה. פולחן זה גרם להרס הטבע, על נופו, אדמתו, בעלי הכנף ובעלי החיים שבו. לא הים ולא הרוחות או התפרצויות הגעש גרמו לשינוי והרס האי אלא בני האדם המונעים ע"י אמונה בכוחות האבות וסגידה להם.

בתקופה מסוימת השתלט על האי פולחן "איש הציפור". פולחן זה שדחק את פולחן האבות, גרס שהשליט יהיה גבר חסון וחזק ושישלוט רק לפרק זמן קצר. אי לכן נערכו כל שנה תחרויות שבהן היה על המועמדים לשחות באוקיינוס עד לסלע המרוחק מספר ק"מ ובו קיננו ציפורים מסויימות, ולהביא חזרה אתם ביצה שלמה. שיטה זו בחרה את האיש החזק דיו שידע להתמודד עם זרמי המים החזקים וחכם דיו כדי לתכנן איך יביא את הביצה שלמה.

לפני בוא האדם היה האי היה מיוער במיני צמחים ועצים שונים אבל רובם נכחדו ע"י התושבים ובעלי החיים שלהם. חלק גדול נכרת לצורך העברת הפסלים. הילידים הביאו אתם גם את העכבר הפולינזי שגרם לביעור העצים. גם גורמים אלו וגם סחף הים ורוחות עזות הביאו לדילול הקרקע. כיום האי מכוסה בירוק של שיחים, דקלים חלקם אנדמיים (גדלים רק בפסחא). אפשר לומר שרובם של בעלי הכנף שהיו באים לקנן באי לפני בוא האדם- נכחדו, חלקם בגלל איסוף הביצים וחלקם בגלל ביעור העצים. בחופי האי נצפו כיום 130 סוגים של דגים ופרות ים, שחלקם אנדמי למקום. צמחיית הפסחא הנוכחית משקפת את הנזק לאקולוגיה של

האי במשך מאות בשנים. למרות שצמחיית פסחא לא הייתה מגוונת באותה מידה כמו בשאר איי פולינזיה, הרי שצמחים רבים פשוט נכחדו. דוגמא מצוינת היא אחד ממיני הדקלים שניטעו מחדש הודות לאיסוף של זרעים שנשתמרו בקרקע וגידול מבוקר שלהם החל מאמצע המאה ה- 20. מספר צמחים הוכנסו במשך מאות השנים ע"י האדם, בכוונה ובמקרה, וגרמו להשתלטות על הצמחייה האנדמית. בפארק הלאומי מנסים היום לתקן את הנזקים ולשמור בעיקר על מיני השרכים והדקלים במיוחדים לאי.

למרות ששהיתי באי קטנטן זה רק שבוע, והייתי תיירת שמקבלת מידע סובייקטיבי מהמקום, התקבל אצלי הרושם שבמיקרוקוסמוס כמו אי

הירוגליף של איש הציפור

הפסחא, המרוחק ומבודד יותר מכל מקום עלי אדמות (בדוק ומדוד!!), שהיו בו אוכלוסיות מיוחדות של בעלי חיים, שהיה בו בית גידול ייחודי לצמחים, ואפשר לבדוק אותו גם היום מבחינה של השפעת איתני הטבע עליו ועל איים אחרים, שהייתה בו אוכלוסייה קבועה ומיוחדת של בני אנוש, אפשר ללמוד הרבה על טבע האדם ועל יכולתו לחבל או לשמור על הטבע.

על העמותה לתולדות חיפה

יעקב שורר

לחיפה מספר מאפיינים מיוחדים: היותה שוכנת בין הכרמל לים. רב גוניות הקיימת בה מבחינה אתנית ודתית וגם מבחינה אדריכלית. האוכלוסיות השונות שחיות זו בצד זו כבר כמה דורות בסובלנות ובשיתוף.

העמותה לתולדות חיפה הוקמה בשנת 1997. יוזמת הקמת העמותה הייתה ד"ר אביבה ברנע ז"ל, אשר רכזה סביבה צוות של מתנדבים ומתנדבות, תושבי העיר אשר הרעיון של שימור תולדות העיר והבאת הסיפור המרתק של תולדותיה בפני המתגוררים בה קסם לליבם. כמובן שכל זה נעשה מתוך ההבנה שהכרת סיפורה של העיר יביא להידוק הקשר בין התושבים לעירם. להשגה המטרות האלה פועלת

העמותה בכמה דרכים ונפרט חלק מהן:

1. במשרדי העמותה, הנמצאים ברחוב אלנבי 60 פינת רחוב הגנים, קיימת ספרייה עשירה בנושאים הקשורים לעיר. ספרים שנתרמו על ידי תושבי העיר.
2. ברשות העמותה אוסף גדול של תמונות ומסמכים המביאים את סיפורה של העיר. מלאכת

האיסוף והשימור נעשית בידי מתנדבים העושים מלאכתם בהתנדבות.

3. ברשות העמותה מאות הקלטות עם ראיונות שערכו מתנדבי העמותה עם ותיקים ואנשי ציבור שהעלו מזיכרונותיהם על חייהם בעיר.
4. העמותה מקיימת מדי חודש הרצאות בנושאים הקשורים לעיר. ההרצאות מתקיימות באולם הצמוד למשרדי העמותה, והן ניתנות על ידי חוקרים חברי העמותה ואנשי אקדמיה המציגים את פרי מחקריהם בנושאים הקשורים לעיר.
5. העמותה עורכת סיורים בלא תשלום מידי חודש בשכונות שונות ובנושאים שונים הקשורים לתולדות העיר. ההרצאות והסיורים פתוחים לקהל הרחב מחיפה וסביבותיה.
6. העמותה מוציאה אחת לשנה ביטאון בשם "חיפה" ובו מתפרסמים מאמרים מעניינים שנכתבו

- במיוחד לביטאון על נושאים רבים ומגוונים הקשורים לעיר.
7. באולם ההרצאות מתקיימות תערוכות תקופתיות בנושאים שונים.
8. העמותה, בשיתוף מוסדות ציבור שונים חיפאיים ואף ארציים, ערכה כינוסים שונים בהתמקדות בנושאים חיפאיים. העמותה סייעה בידי מחברים תושבי העיר בפרסום ספרים שעניינם חיפה.
9. לעמותה אתר במרשתת (אינטרנט) בו ניתן לקבל מידע רב על פעילויות העמותה, לעיין בכול הפרסומים של העמותה וגם לראות חלק מאוסף התמונות שברשות העמותה. כול החומרים הנמצאים בעמותה עומדים חופשי לרשות חוקרים וכול המתעניינים.
- ההשתתפות בהרצאות הינה בתשלום סמלי. חברי העמותה המשלמים דמי חבר שנתיים זכאים להשתתף בכל הפעילויות ללא תשלום, כולל קבלת הביטאון השנתי.
- נחזור ונדגיש שכל הפעילים בעמותה עושים מלאכתם בהתנדבות והעמותה מבקשת ומעוניינת בהצטרפות של מתנדבים נוספים.

רב-סמל נאצי – חסיד אומות עולם

מיכה לימור

הבאים אל העיר התחתית בחיפה מכון תל-אביב ובוחרים במסלול הימני בהגיעם לדרך יפו, מעט לפני שדרות בן-גוריון המיתולוגיים, "נופלים" על ככר בצומת דרך יפו רחוב לוחמי הגטאות, ממש לפני הקניון וליד מסעדת נבילה, ככר אנטון שמיד. ושאל האורח והחיפאי כאחד: מיהו אותו אנטון שמיד, בעל שם "יקי" כל כך, שם גרמני צרוף, שהתכבד בנשיאת שמה של ככר בלב העיר התחתית של חיפה? עיון במקורות הוליכני אל פטר מיכאל גביטש, מי שהביא לידי קריאת שם הכיכר על שמו של אנטון שמיד.

אנטון שמיד נולד בווינה בראשית המאה שעברה, הקים משפחה, היה נשוי ואב לילדה, בעל חנות למכשירי רדיו. בן 39 היה כשפרצה מלחמת העולם השנייה. באחד הימים, טרם גיוסו לוורמאכט (הצבא) הגרמני (אוסטריה סופחה לגרמניה בשנה שקדמה למלחמה) נקלע בעיבורה של וינה להתעמרות של אזרח נאצי ביהודי. האוסטרי היכה את היהודי שלא העז להגיב ושומר במדים צפה במראה מבלי להתערב. שמיד נזף בשוטר, הסתבך בתגרה עמו אף שבר את חרבו. איכשהו ניצל שמיד מעונש. משגויס לצבא נשלח לוויילנה בשטחים הכבושים על-ידי הנאצים. הוא שירת ביחידה שאיתרה לחיילים גרמניים שאיבדו את דרכם במהלך הקרבות, את יחידותיהם או יחידות חלופיות. משרדו מוקם בתחנת הרכבת של וילנה וכך היה עד לגירושי היהודים ולהתעללויות שספגו. שמיד החליט להיחלץ

לעזרתם של יהודים רבים ככל שיוכל. הוא סידר בעבורם מקומות עבודה לחלצם מגירוש, הסתיר נרדפים במשרדיו ובביתו וציידם במסמכים מפוברקים שסייעו במילוטם. לימים כונה שינדלר האוסטרי. הוא הרחיק לכת, קשר קשרים עם המחתרת הציונית שפעלה בוויילנה וסייע לפעילותם המחתרית תוך שימוש ברכבים צבאיים של הוורמאכט והברחת מזון ונשק לגטו וילנה.

ב-31 בדצמבר 1941, בעיצומה של מלה"ע השנייה שעה שהצבא הנאצי מתקדם מזרחה לתוככי בריה"מ אירח שמיד בדירתו את הנהגת המחתרת היהודית של תנועת הנוער הציונית "דרור" לכבוד השנה האזרחית החדשה. כמה ימים אחר-כך, במהלך חודש ינואר 1942 נודעה פעילותו למען היהודים למפקדיו. הוא נעצר,

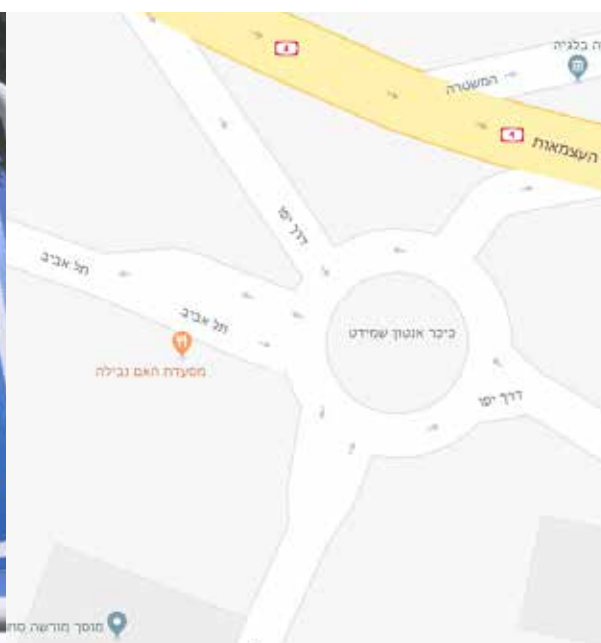
נשפט, עונה ונדון למוות. אנטון שמיד הוצא להורג בחודש אפריל 1942. במכתב האחרון למשפחתו כתב: "אני מעדיף למות כמציל יהודים ולא לחיות כתליין של יהודים".

לאחר קום המדינה הגיע הסיפור לידיעת מוסד "יד ושם" בירושלים. לאחר שנבחן סיפורו של שמיד ואומת מבחינה היסטורית, העניק "יד ושם" לאנטון שמיד את התואר "חסיד אומות עולם". ספק אם ישנו עוד רב-סמל ששירת בוורמאכט הנאצי וזכה, לאחר מותו, לתואר הזה. במרוצת השנים החליטה עיריית וינה לקרוא לטיילת שנטועה על גדת הדנובה ברובע ה-20 של העיר בשם "טיילת אנטון שמיד". גם צבא גרמניה דהיום החליט לכבד את מורשתו של שמיד והעניק את השם אנטון שמיד לאחד מקסרקטיני הנ.מ. ליד העיר רנצבורג שבצפון גרמניה.

לימים פנה מיכאל גביטש, חבר בכיר וותיק בארגונו וממייסדי בית ההורים "פסגת-חן", צאצא למשפחה יוצאת אוסטריה, שעמד בראש אגודת הידידות ישראל אוסטריה, לראש עיריית חיפה מר יונה יהב בטענה: כיצד זה שבישראל אין רחוב או ככר על שמו של חסיד אומות עולם זה. "מדוע דווקא בחיפה?" תהה יונה יהב. "אני מכהן כיו"ר אגודת הידידות ישראל אוסטריה" השיב לו גביטש בנושלותיות המוכרת שלו "ואני חיפאי. על-כן אני פונה אליך. אתה ראש העירייה שלי". הטיעון המוחץ עשה את שלו ויהב נענה לאתגר של גביטש. מאז נקראת הכיכר שמול הנמל, בואך שדרות בן-גוריון, ככר אנטון שמיד.

מיכאל פטר גביטש

פרשת מאוריציוס

רפי סיאנו

באוגוסט 1940 התאספו הנותרים מהקהילה של יהודי דנציג שעל גדות הים הצפוני בבית הכנסת הגדול. על הבמה שר הנער שלמה הודסמן, שהיה רק בן 12, את שלוש פרשיות השבוע: "אחרי מות, קדושים ואמר". הקהל ידע שסוף הקהילה קרב, שבת הכנסת נמכר לשלטונות הנאצים וכבר יועד להריסה. מהקהילה שמנתה אחד עשרה אלף יהודים לפני עשור נותרו רק כאלף נפשות וכמחציתם רצו לעלות לארץ ישראל. משרד תובלה "שטורפר" בווינה אירגן את הנסיעה מזה חודשים רבים במימון ה-JOINT (ארגון יהודי-אמריקאי לעזרה) ובשיתוף הנאצים. ביום שישי, 26 באוגוסט, אחרי המתנה של שנה ובהתראה של ארבע שעות בלבד, הובלו

גברים, נשים וטף ברכבת לברטיסלבה שעל הדנובה, במרחק של 1000 ק"מ. בחושך הועלו כ-4000 נפשות על ארבע האניות "הליוס", שֶנְבֶרֶן, מֶלֶק ואורנוס". ביניהם היו פליטי דנציג וכן חברי תנועות נוער, משפחות עם ילדיהן שבאו מגרמניה, צ'כוסלובקיה ואוסטריה וחלק שהיו אחרי חודשים של המתנה במחנות ורדיפות. ב-11 בספטמבר הגיעו עולים אלה לנמל הרומני טולצ'ה בים השחור. קרוב ל-1900 אנשים עברו לאנייה "אטלנטיק" שהייתה במקור אניית משא שנקנתה מחברה יוונית. יתר האנשים עלו על ה"מילוס" וה"פסיפיק" והתחילו לשוט בכיוון חיפה. הצי הבריטי עקב אחריהם כל הדרך, לכד אותם והביא אותם לארץ למחנה בעתלית, שם חיכו להגעת ה"אטלנטיק". הבריטים תכננו לשלוח את כל המעפילים הבלתי לגאליים לאי הנידח מאוריציוס שבאוקיאנוס ההודי בין הודו לאפריקה.

ה"אטלנטיק" הגיעה רק כעבור שלושה חודשים, ב-24 לנובמבר לחיפה עקב תקלות, סערות וחבלות שנגרמו בחלקן על ידי הצוות היווני. בסערה בראשית הדרך, ניזוקה ה"אטלנטיק" ונאלצה לעבור תיקונים בוורנה שבבולגריה. בהמשך ההפלגה הורה הקברניט לצוות לזרוק את הפחם לים כי הוא לא רצה להגיע לחיפה וליפול לידי הבריטים. אנשי ההגנה שבאניה נטרלו את הצוות על קברניטו והמהנדס הצעיר עדי שרמן שהיה אחד הפליטים, תפס פיקוד. הם הסיקו את דודי הקיטור בעזרת כל פיסת עץ שניתן היה לפרק באנייה ובכל זאת, רק בעזרת הצי הבריטי הגיעו לקפריסין וכעבור שישה שבועות לחיפה.

בהתקרבתם לחיפה מראה הכרמל גרם להתרגשות אדירה והעולים פרצו בשירת התקווה ועיניהם מלאו דמעות. כגודל השמחה הייתה האכזבה כששמעו שלא יוכלו להכנס לארץ אלא יוגלו למאוריציוס. בנמל חיכתה להם כבר האנייה "פטריה", שהייתה בעבר אניית תיירים, ואותה הועידו הבריטים להוביל כ-4000 פליטים לאי מאוריציוס.

בזמן שהייה בנמל חיפה, בשעה שהתחילו להעביר את אנשי "אטלנטיק", פוצצו אנשי ההגנה את דופן ה"פטריה" והיא טבעה תוך דקות ספורות. מעל מאתיים פליטים ויותר מחמישים ימאים בריטיים מצאו את מותם. ניצולי ה"פטריה" נלקחו למחנה המעצר בעתלית ולהם הותר להישאר בארץ. לעומתם אנשי

ה"אטלנטיק" נשלחו לעתלית ונאמר להם שיישלחו למאוריציוס.

טיבוע ה"פטריה" נחשב אסון לאומי ביישוב העברי ונושא לחקירות ומחלוקות. הוא הוסבר בכך שכוונת ההגנה הייתה לגרום לנזק בלבד אל מנת לעכב את היציאה של האנייה, אך הנזק מעוצמת המטען היה גדול מן המתוכנן.

הגירוש

ב-8 דצמבר ניתנה פקודה להתכונן להעברה למאוריציוס. למחרת הבריטים מצאו את הפליטים ערומים ומסרבים פקודות. מנהיגי הפליטים שערך שהתנגדות פסיבית תמנע את לקיחתם מעתלית, אולם הבריטים הביאו כחות גדולים ובמכות אכזריות הכניעו את הפליטים והם הועלו על שתי האניות "ניו זילנד" ו"ג'ן דה-ויט". המגורשים הרגישו נבגדים על ידי היישוב והסוכנות שברשותה היו לכאורה אלפי סרטיפיקטים לא מנוצלים. אך הם לא ידעו שבכל הארץ הפגינו לטובתם והבריטים לא כבדו את ההבטחות שהם עצמם נתנו.

אחרי 17 ימים של הפלגה הגיעו לנמל פורט לאויז במאוריציוס. ביום 28 בדצמבר 1940 נסגרו השערים אחרי אחרון הפליטים שלא שיערו שייצאו משם רק כעבור ארבע וחצי שנים.

המחנה

המחנה היה בעבר בית סוהר מוקף חומה בגובה 5 מטר. בתוך שני בניינים בני 3 קומות היו תאים עבור כ-400 עצורים, זו הייתה מחלקת הגברים ובקרבם היו משרדים ובתי מלאכה. לנשים ולילדיהן עד גיל 10 הקימו ביתנים מפח עם 25 מיטות וחומה מסביב. סביב המחנה השתרעו שדות עם ירקות ופירות. 1580 נפשות, הגיעו לשם: 849 גברים, 635 נשים ו-96 ילדים. במשך הזמן עזבו כ-200 גברים לצבא הבריטי.

שרידי האנייה "פטריה" בנמל חיפה

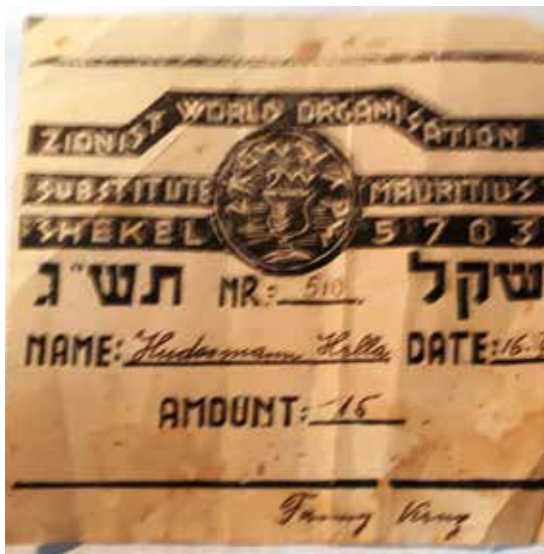
לפי הדו"ח של ד"ר אהרון צוורגבאום ביד ושם סבלו במאוריציוס בעיקר הנשים מצפיפות איומה ואילו הגברים נהנו מפרטיות מסוימת, לרובם היה תא משלהם. תחילה לא היה ריהוט פרט לערסל ומדף אך במשך הזמן ייצרו בבתי מלאכה כיסאות ושולחנות.

בתאים לא הייתה

תאורה ולא חלונות, רק סורגים.

המפקד הבריטי היה כל יכול: הוא החליט על השתתפות בחגים, בלוויות ובקבלת עיתון. אפילו האזנה לרדיו BBC (הרדיו הבריטי) הייתה מותנית באישור ההנהלה. אומנם במשך השנים השתפרו התנאים. כל יציאה הייתה בליווי שוטרים, אם זה היה ביקור בבית חולים, השתתפות בלוויה, סיור תלמידים או עבודות מחוץ למחנה.

גברים ונשים הופרדו וכל קשר היה מותנה בהיתר המפקד וקבלת אישורו בכתב. קבלת ההיתר הייתה קשה, אפילו אם היה זה רק לביקור חולים בין קרובי משפחה. מדיניות זו הקשתה מאוד על הפעילות

תרבותית, כל הצגה התקיימה פעם אצל הגברים ופעם אצל הנשים. זוגות נישואים סבלו מאוד מההפרדה, מפגשים בין בני זוג או בין צעירים וצעירות היו רק בהיתר ולזמן קצוב. גם מחלות פרצו: מלריה, טיפוס וגם שיתוק ילדים והיכו קשות בפליטים. בין הפליטים היו רופאים שעזרו לפי יכולתם.

עם הזמן החולף המפקד קולונל ארמיטג' הנהיג הקלות והותרה הדפסת עיתון, התקיימה פעילות תרבותית כגון תיאטרון, קונצרטים של מוזיקה קלסית וקלה. ילדים וצעירים זכו בלימודים סדירים עד להשלמת בחינות בגרות לפי התקן האנגלי. נפתחו בתי מלאכה ומוסך להקניית מקצועות ולפרנסה.

בשנת 1941 הקימו שם סניף של התנועה הציונית ונוצר קשר עם התנועה בדרום אפריקה. לחברים הציונים נמכר "שקל מאוריציס" שהעיד על חברות בתנועה. הסניף של דרום אפריקה שלח עיתונים מהארץ וגם עזרה חומרית כגון בגדים וקופסאות בשר "קורנד ביף". התפתחו אפשרויות להרוויח כסף בעבודות חוץ ובבתי המלאכה של האנגלים. מכביד במיוחד היה, שהאנגלים מעולם לא הודיעו תאריך לסוף ההגליה ואם בכלל יותר לגולים לעלות לארץ.

עם כל הקשיים וההתמרמרות היו הגולים מודעים לגורל המר שפקד את אחיהם היהודים האומללים שלא הצליחו לצאת מאירופה.

ארצה

בחודש אוגוסט 1945, לאחר כארבע וחצי שנים של נדודים וגלות, הביאו הבריטים את הגולים לארץ. במאוריציס השאירו כ-160 קברים ולארכ הביאו אתם כ-60 תינוקות שנולדו שם למרות כל הקשיים. בין העולים ארצה היה גם הנער שלמה הודסמן מדנציג. שלמה עיברת את שמו ושלמה הוד הוא היום חבר בארגון עולי מרכז אירופה, סניף חיפה.

המאבק על המדבר

ד"ר אליעזר שוורץ

עם יציאתי לגמלאות אחרי עשרות שנים של עבודה כמתכנן ערים ואזורים בישראל ובניגריה, הקדשתי זמן רב בגיבוש תכניות למניעת האסון האקולוגי וההומניטרי המתרחש לנגד עיני העולם במרחבי הסאהל והסהרה באפריקה. עיקרי המחקר שערכתי והתכניות שגיבשתי כונסו בספרי "המאבק על המדבר". המאמר שלפנינו מציג את תמציתו של ספר זה.

שנות בצורת קטלניות ומחסור חריף במים, שבא בעקבותיהן, גרמו בחלקה הצפוני של יבשת אפריקה לאסון אקולוגי והומניטרי: למידבור מוגבר, לרעב המונים, לנדידה של המוני תושבי הסאהל אל פרברי ערים גדולות באזור, ולהגירה צפונה, בניסיון לחדור למדינות אירופה ולהתיישב בהן. הפליטים, בנדידתם צפונה, משאירים מאחור אזורים נרחבים הצמאים לעבודתם. הם נוטשים את יישוביהם, משאירים את אדמותיהם טרף קל למדבר הגדול המתפשט והמכסה את הכל במעטה עבה של חולות.

מחקרי המוצג בספרי שואף להעביר את המסר, שהזנחת המחצית הצפונית של יבשת אפריקה ימיט אסון בלתי הפיך לאנושות כולה, ואת האסון הזה יש למנוע וניתן למנוע על ידי תכנון נכון, ובהשקעת משאבים כלכליים בינלאומיים ניכרים. עם ביצוען של תכניות אלו, תובטח אספקת מים סדירה לאוכלוסיות היישובים הבנויים בשולי ובלב מדבר סהרה ובמרחבי הסאהל, תימנע התרוקנותם של מאגרי המים הפוסיליים המצויים באקוויפרים של מדבר סהרה,

ותימנע התייבשותם של גופי המים הגדולים המצויים בלב הסאהל – אגם צ'אד ואגמי הדלתא הפנימית המוצפת של נהר הנייג'ר העילי.

שני אזורים גיאוגרפיים כלולים במחקר זה: מדבר סהרה בצפון והסאהל מדרום למדבר. מדבר סהרה הוא המדבר החם הגדול ביותר בעולם. הוא משתרע על חלקים של תשע מדינות לרוחבה של יבשת אפריקה. תושבי סהרה, בחלקם נוודי מדבר שנעים בשיירות, וחלקם שחיים ביישובים ובערים שהתפתחו בנאות מדבר פוריות בשולי המדבר ואף במרכזו. נאות מדבר אלו נוצרו על בסיס מאגרי המים הפוסיליים המתוקים הקיימים בעומק המדבר. סביב נאות המדבר ניבנו יישובים פורחים, המשמשים תחנות למנוחה ולהצטיידות לשיירות המדבר, הם משמשים אכסניה לעובדים של חברות המנצלות את משאבי הטבע המצויים בלב המדבר, ולאחרונה הופכים היישובים לאתרי תיירות מבוקשים של תיירות מדבר.

התכנית המוצעת במחקר מציעה להכריז אל האוצר הטבעי של מאגרי המים הפוסיליים האגורים באדמות

מדבר סהרה: "מאגר המים המרכזי של חלקה הצפוני של יבשת אפריקה". ממאגר מרכזי זה יהיו רשאים כל המדינות השוכנות מעליו, לשאוב את המים הדרושים לצרכי תושביהם, להרחבת אספקת מים שפירים בנפח גדול ממקור חיצוני, היא המפתח להגשמת הפרויקט. המים הדרושים לשמירה על מפלסי מים קבועים במאגרים יופקו על ידי התפלת מי ים מלוחים של הים התיכון במתקני התפלה שייבנו לאורך חוף הים התיכון, במדינות לוב ומצרים, על ידי הזרמת המים המותפלים בצינורות דרומה והחדרתם לתוך המאגרים.

מדרום למדבר סהרה, לכל רוחבה של יבשת אפריקה משתרע הסאהל. הסאהל הינו רצועת קרקע סמי-ארידית, רצועת מעבר בין המדבר הגדול והיבש בצפון והסוואנה המשופעת בגשם. תושבי הסאהל התפרנסו במשך הדורות מרעיית עדרי צאן ובקר, מחקלאות ודיג, מענפים שקיומם דורש אספקת מים יציבה. אלא שאספקת המים בסאהל בעייתית מאוד. משטר הגשמים שיוצרים בשטחי הסאהל נתון לתנודות ולשינויים גדולים ולא צפויים. בשנים של בצורת ממושכת מתייבשים השדות ושטחי המרעה, ומתרחשת תופעה של תמותה מרעב בקרב האוכלוסייה ותמותה של עדרי בעלי החיים שגוועים ברעב ובצמא. בליבו של הסאהל ממוקם אגם צ'אד, שהוא מאגמי המים המתוקים הגדולים והחשובים ביותר של יבשת אפריקה. האגם מוקף בעמק מישורי נרחב ופורה, שאפשר במשך הדורות קיום חיים סדירים של חקלאים, רועי עדרים ודייגים. בעשורים האחרונים הולך ומצטמק שטח האגם, וסכנה של התייבשות מוחלטת מרחפת על קיומו. התייבשות האגם נחשב לאסון אקולוגי למדינת צ'אד ולסאהל האפריקאי כולו. לתכנית יתרונות רבים: אגם צ'אד ינצל מהתייבשות, איכות החיים של תושבי האזור סביב האגם תשתפר, התכנית תבטיח מים לשתייה ולהשקיית שטחים חקלאיים, והיא תחיה את סביבת האגם ותשקם אותה. המחקר שלי מאמץ את התכנית הזאת. התכניות המוצעות לביצוע במחקר זה יביאו תועלת וברכה לחלקה הצפוני של יבשת אפריקה ולאנושות כולה. תכניות אלו ימנעו את התייבשותם של אגמי המים הגדולים המצויים ברחבי הסאהל, ואת התרוקנותם של מאגרי המים הפוסיליים התת-קרקעיים באדמות הסהרה ובשולי המדבר. עם ביצוען של התכניות המוצעות, תובטח אספקת מים סדירה לאוכלוסיית הישובים הקיימים והעתידיים להיבנות, תובטח אספקת מים סדירה לשיקום ענפי המחיה המסורתיים בתחומי החקלאות ורעיית העדרים בשטחים נרחבים הגובלים באגמי המים, ויובטח שיקום ענפי הדיג במימי האגמים.

ביצוען של התכניות המוצעות ייצור את התנאים לשובם של הפליטים מנדודיהם צפונה אל עבר ארצות

אירופה, מנותקים מקהילותיהם, ממולדתם, מעברם ומתרבותם.

אליעזר שוורץ, ניצול שואה, עלה ארצה ב-1947, השלים את השכלתו ולמד תכנון ערים. לאחר צאתו לגמלאות, בגיל 81 השלים לימודי דוקטורט. הוא פירסם ספרים על ניסיונו בעבודת כפייה בתקופת השואה ועל מחקריו בנושא מדבר סהרה. ד"ר שוורץ פעיל במועדון הארגון.

שעשועי מלים – והפעם "זמן"

עמוס ירקוני

הזמן חד-סטרי הוא.

אינו חוזר, מכלה עצמו בתנועה מתמדת ואינו נעצר. זה מה שהזמן אמור לעשות. הוא אינו נכנע לכוח, גם לא למשאלות-לב. הוא ניזון וזורם ממלאי נעלם ובלתי כלה (עד מתי?). אינו נענה למשאלות, גם לא לכאלה שהיה רוצה להיענות להן. אינו נאגר ואינו עובר לסוחר. אל תנסה לעצור אותו, דבר לא יעצרהו. אין רחמים בלבו, לא על ילד ולא על זקן. גם לא על האוהבים. הוא אויב והוא אוהב. מתקתק בלי הרף גם אם אינך שומע אותו.

הזמן מתעתע.

דרכו זרועה קורבנות שהחמיצו. קצבו אינו משתנה אף אם בתחושת הממהר הוא אטי, והאטי חש שהוא ממהר. ויקטור פראנקל כתב שבנסיבות קשות, סובלים אנשים מ"צורה מיוחדת של עיוות הזמן....יום ארוך משבוע", פנחס שדה - "יש רגע שהוא כשנה, יש שנה שהיא כרגע", ופבלו נרודה כתב: "האהבה היא כה קצרה, השכחה ארוכה כל-כך". כל אלה אינם מערערים את קצבו האמיתי והאחד של הזמן, ואת סופיותו. שאלו את אלה שזקנו, הם מקבלים יום-יום תזכורת למרות תוחלת החיים שהתארכה. "תבל זו רבה ודרכים בה רב / נפגשות לדך / נפרדות לעד" (רחל)

"אלוהי הזמן"

הזמן מודד את מהירויות הקול והאור. גם את מהירות אחרון האוהבים החוזרים, והצבים הנושאים את בתייהם. אין לו תחנות-ביניים. אינו אוסף מאחרים. הוא חד-פעמי, נמוג כהרף-עין. שלך רק לחלקיק-זמן - עכשיו-עכשיו בלבד, פספס והנה חולף-עובר, היה ואיננו. דבר לא יעזור, לא תשיגהו. לא בכי, לא צער ולא חרטה יעצרוהו...אך זמן חדש כבר כאן, ו"חבל על הזמן" משמעותי רק להמשכו של הזמן ולא לזה שחלף. "לכל זמן זמן ועת לכל חפץ....עת לטעת ועת לעקור נטוע...עת להרוג ועת לרפוא", אמר החכם באדם. אל תיתן לאתמול לחמוס את הזמן של היום. טעות אחת נסלחת ואין לטעות שנית:

רעיון שלא מימשת.

משאלה שרצית לבקש.

נדברך שלא הנחת ועץ שלא נטעת.

יד שלא הושטת או דחית.

חיבוק שלא הענקת וחיוך שדחית בדקה אחת קטנה.

כולם חלפו-עברו והזמן לא יחזירם. פספסת? לעד! ועמוס עוז אמר שמה שאבד בזמן יש לחפש בזמן, לא

במרחב.

ואם שמורה בראשך או בבטןך "המשאלה האחרונה", הקדם ואל תאחר את הזמן. אולי גם תספיק להג-שימה.

קרא שוב. לא חבל על הזמן. הפנם. פעל לפני חלוף הזמן, עדיף מלהתרפק על "בימים ההם בזמן הזה", בין הגעגוע לעבר והחלום לעתיד.

ויש לזמן מחזוריות: בטבע על עונותיו, בנביטה ובקמילה בשדה, באור המפציע לאחר החשכה, באנושות המתחדשת מזו שכלתה. הישאר הזמן גם אחריה?...

יום הולך ויום בא - חסד של הזדמנות בחלוף האתמול. "לקום מחר בבקר עם שיר חדש בלב" (נעמי שמר).

העמוד של עדנה מרקוביץ

גיל שמונים לגבורות.
על איזו גבורה מדובר?

שלא כבדורות קודמים, רבים מאתנו זוכים להגיע לגיל 80 ויותר ומתברכים על-ידי הסביבה המשפחתית והחברתית "מזל טוב בהגיעך לגבורות". על איזה גבורה מדובר האם על גבורת הכוח או על גבורה אחרת? תהינו (במערכת) מאין הגיע לכאן, לגיל הזה המונח "גבורות"? בפרקי אבות, פרק ה' משנה כ"א נאמר: "בן שמונים לגבורות". בוודאות ניתן לומר שלא מדובר על כוח פיזי כי בגיל שמונים אנחנו נחלשים ואין לנו עוד היכולות הפיזיות כפי שהיו לנו בגיל צעיר יותר. רבי שמואל די אוזידא מפרש לשון גבורה כאזהרה רבתי: "אף אם האדם הגיע לשמונים שנה, אל יתיאש מלהתגבר על יצרו באומרו כי אחר שהגיע לשמונים לא יסיתוהו היצר הרע..." "לפי פרשנות זו פירוש המילה גבורות הוא להתגבר. להתגבר על מה? אצל חז"לנו הכוונה בדרך כלל היא כי יש להתגבר על היצר הרע. ו"היצר הרע" נחשב אצל רבנינו בין השאר ובעיקר היצר המיני. אני תוהה, למה שנתגבר עליו? הרי אנחנו, בני השמונים, אפילו מוכנים לקחת עזרים אשר לא יתנו ליצרינו ללכת לאיבוד. מניסיוני לקבל את גיל השמונים בגבורה, אני מודעת לקשיים ומנצלת בהנאה רבה את היתרונות. בגבורה ובאהבת החיים אני מקווה ומאחלת לכולנו חיים ארוכים.
הכינה לדפוס: רות חשמונאי

ספרים רבותי ספרים

הספק האחרון

מיכה לימור

מבין ימים הרבה של גשם אפור
ישנו יום אחד של שמש צהובה.

ודווקא ביום כזה נלכדה במבטו. היה זה כמעידן ועידנים וכל הסימפוניות נוגנו בהרמוניה נפלאה. שעה שנקרעו העבים ונסו בתלתלים בתלתלים מפני רוח חובבנית, נלטפו ידיהם בעדנה אביבית והם הבחינו בזיק מבט, כי אך הממשות הווה, ואילו כל השאר בותר בתערו של אוקהם הקשיש.
"האם אני אהבה?" – שאלה ועיניה מרחפות כאותם בני עבים שכבר הרחיקו נדוד.
"את יחידה" – השיב וקולו עמוק כהד ששולח ולא חזר כיוון שים גבה גלים בלעהו.
זה שגרתי ונדוש, הרהרו שניהם בינם לבין עצמם, וכל אחד מסתיר הרהוריו מזולתו. אולם לבם פרפר בחדווה והמשחק שוחק בטבעיות מרובה.

ענן עתיק יומין פרש מעטה של צל על היקום. כך, מכל מקום, גרסו הבריות. אבל הם יודעים כי העב השב חבק את השמש. לכן חייכו אפוא במשותף. אפס חיוכם לא החזיר לשמיים את צבע התכלת הגזול והם החלו לתמוה תמיהה של ממש.

"האם האהבה היא נצחית?" – חקרה בדאגה.

"רק הממשות היא נצחית" – השיב בביטחון ורכס את הלולאה העליונה של מעילו השחור. חלפה דקה מאז נעלמה החמה וכבר החלה הצינה. לחייה הוורודות והבשומות הפכו לגוון סגלגל וטיפות זעירות של מטר נתגלגלו אל מתחת לעיניה. רק לאחר שחזר ממסע ארוך אל השמש נוכח לדעת כי היו אלה דמעות. בתמימותו סבר כי כל ענן המקדיר את עין השמש, זורה טיפות גשמיות.

"חמדתי" – לחש – "כלום בוכה את?" – הקשה ברוך אין קץ.

"אני מפחדת" – הקפידה היא לענות.

"ממה את מפחדת, ואני כאן לצידך?" – ניסה לסוכך עליה מפני צילו המאיים של הענן, - "הרי הענן נאבק בשמש ואילו הצל, רק במקרה מצוי הינו כאן".

היא נייערה את כתפיה בעקשנות רצוצה. "אם אנוכי אינני אהבה" – הרעיפה דמעות ומלים, "הרי שגם אני אך צל...ולא ממשות".

נפלה שתיקה בת שנים. רוחות סערו, תרנים נפלו ואגמים עלו על גדותם. ולפתע, בין ימים הרבה של גשם אפור נולד יום אחד של שמש צהובה. הענן הזקן כבר הרחיק לנדוד ודווקא ביום כזה נלכדה שנית במבטו.
"את רואה?" – ליחש אל אוזנה בקול עמוק ללא הד, שעה שישבו וליטפו איש ידי זולתו בעדנה, - "את רואה? גם הצל הוא ממשות".

פורסם במוסף הספרותי של "מעריב" אוגוסט 1964

הסיפור של דוריאן לצרוס

דרור אלעזר

אימא ואבא התחתנו בזמן המלחמה בדאנציג בחתונה צנועה. לאחר ליל הבדולח הם החליטו לברוח ונסעו לקולומביה. שם נפרדה דרכם וכאשר נולדתי אבא כבר לא היה בבית. בגיל שש ראיתי אותו בפעם הראשונה, הוא בא לבקר בבית אימא במטרה לקחת אותי אליו, בגלל המהפכה העקובה מדם בקולומביה. הדבר לא עלה בידו. פגשתי את אבי בפעם השנייה כאשר הייתי בן שלושים ושש והקשר בינינו נשזר לאט בעת שיצאתי לקולומביה כשליח עליה. עברו שש שנים מאז שובי ארצה מהשליחות, כאשר הגיעה בקשה ממשרד החוץ לחברת האוטובוסים "אגד" לשלוח חבר אגד לקולומביה לפתח פרויקט תחבורה קואופרטיבי. מנהל אגד קרא לי ואמר "דרור, אתה היית בקולומביה בשליחות, אתה מכיר את המקום ואני בטוח שתציג אותנו שם בכבוד".

בימים הראשונים להגעתי לבוגוטה, התגוררתי אצל אימא. צלצלתי בשעות שונות של היום לביתו של אבא ואיש לא ענה. חשבתי שאולי עברו דירה ולא הודיעו לי. החלטתי לצלצל באמצע הלילה. רוזה אשתו ענתה מאוד מופתעת, "מה! אתה מדבר מבוגוטה? מתי הגעת? אני מוכרחה להגיד לך שרק היום באתי הביתה. אבא שלך בבית חולים כבר כמה ימים. הוא חולה מאוד וישמח שתבוא לראות אותו, תבוא בהקדם גם אני רוצה לראות אותך".

במטוס הראשון יצאתי למדלין, תוהה מה קרה לאבא. למה רוזה לא רצתה להמשיך ולדבר איתי בלילה ואמרה שהיא ממהרת. כשהתקרבתי לבית אבי ראיתי אנשים רבים עומדים בפתח ביתו, בידי רבים מהם היו זרי פרחים. בכניסה עמדה מכונת לוויית עם צלב גדול וזרי פרחים בחזיתו. הבנתי שאבא נפטר ושזאת מתוכננת להיות הלוויה שלו. עוד אני חושב בלבי "מה אני עושה עכשיו? כיצד אני פועל, אולי אני עומד בפני דבר מוגמר?" החלטתי לעשות מעשה שאולי ישנה את העובדות.

בלי גינונים ודיבורים תפסתי בידה של רוזה הבוכייה. נכנסתי אתה לבית, משכתי אותה קלות לחדר בו שנים קודם ישבנו עם אבא. הושבתי אותה על אותו כיסא קטן בו ישבה ואני התיישבתי במקום שבו ישבתי אז, על קצה המיטה.

"רוזה, את זוכרת שישבת במקום שאת יושבת היום, אני ישבתי במקום הזה ואבא ישב על הכיסא הזה מולך ואבא ביקש ממני לדאוג שבבוא יומו ייקבר בבית קברות יהודי?" עשיתי אתנחתה קטנה לפני שהמשכתי. רק קול בכייה נשמע בחדר. "יש לך התנגדות למלא את בקשתו זו?" "לא, בכלל לא! אבל הוא מת בלילה ולא היה לנו שמץ של מושג לאן לפנות כדי למלא את בקשתו, לכן פניתי למטפלים בקבורה בכפר שלנו".

"את מוכנה שייקבר בקבר ישראל?"

"כן, אני יודעת שזה מה שהוא רצה באמת."

"אם כן אני אלך לברר מה צריך לעשות בכדי לקבור אותו כיהודי."

רוזה חיכתה בבית לבשורה שאביא. האנשים שהמתינו מחוץ לבית לא הבינו מה מתרחש והתלחשו ביניהם ותהו מה מעכב את תחילה הלוויה. רוזה יצאה ועברה בין משתתפי הלוויה והזמינה אותם בלחש להצטרף במוצאי שבת ללוויה שתהיה בבית הקברות היהודי שבו יקבר דון סמואל לפי בקשתו. היא הסבירה שרצונו של דון סמואל היה להיקבר בקבר ישראל, אצל היהודים.

אנשים מחברת קדישא באו השכיבו את גופתו של אבא על הרצפה, עטפו אותה בקרח כדי שיישמר עד מוצאי שבת, נתנו בידי ספר תפילות ומספר הסברים כיצד ינוהל הטקס והלכו לדרכם.

בחדר על הרצפה הייתה גופתו, מכוסה בשמיכה. ישבנו על כסאות מסביב, הקרח החל נמס אט אט, זרזיפי מים דקיקים כחוטי כסף זרמו לאורך הרצפה. המלווים ואנחנו ישבנו סביב והתבוננו בפליאה למראה המים המטפטפים, אנשים בקשו לדעת אם זה מנהג יהודי לעטוף בקרח את המת לפני קבורתו. הם אמרו בלחש על אבא:.

"הוא ראה רק את החיוב שבחיים."

"הוא היה איש עבודה, בכל מצב מצא דרך להתקיים"

"העז לנסות דברים בלתי שגרתיים, תמיד יצא ממצבים מסובכים ביותר ותמיד יצא טוב".

ברגעים שלא היה איש מלבד המשפחה המצומצמת, בקשתי מרוזה לונה אשתו, מחיימה ומסמואל בניו, מה יוכלו לספר לי על חייו. הם אמרו לי שאבא מיעט בדיבור ולא סיפר דבר מעברו.

אנשים באו ואנשים הלכו, זרזיפי המים הפכו לשלוליות ורוזה הייתה עסוקה לנגב אותם. כך נכנסנו לתוך הלילה אני, מכונס בתוך עצמי נזכרתי כיצד לקח אותי אבא ביום הראשון לפגישתנו לראות את הכפר בו חי ואת עוברי האורח שהיו עוצרים לידו לברך אותו. איזו חיבה ואיזה כבוד רחשו לו האנשים. חשבתי על החיך התמידי שליווה אותו. על העיניים המכווצות בחיך שהביע טוב לב. ביושבי שם אמרתי לעצמי: "הייתי רוצה עוד כמה רגעים אתך אבא. יש לי עדיין המון שאלות אליך. כל כך רציתי להפגיש אותך עם אימא כדי ללבן ביניכם פרק כל כך מכאיב בחייכם. פרק שגם לגמרי שינה את חיי".

במוצאי שבת שרר חושך, הייתה תקלה בחשמל באזור. מחברת קדישא באו אספו את אבא מהבית, נעזרים בנרות ופנסים. כאשר יצאנו לרחוב עמדו עשרות אנשים, יהודים ונוצרים, אוחזים בפנסים או בלפידים קטנים דולקים להאיר את דרכם. המכונית התנהלה לאיטה וההמון עם הלפידים הבוערים ליוו את דון סמואל לצרוס בדרכו האחרונה להיטמן בבית הקברות היהודי.

צעדתי בתוך ההמון הזה חושב לעצמי עד כמה מוזרות דרכי הגורל שהביאני דווקא בימים אלו לשם ושיכולתי למלא את בקשתו של אבא.

לאחר השבעה, נאלצתי להתנתק מהתמונות המרתקות והקשות שחווייתי. תמונות שהשאירוני מעורפל חושים כמו לא מבחין בין המציאות והדמיון. נקרעתי בין אלו ובין חובתי למלא את שליחותי. הייתי צריך לחזור לקרקע, לחיים...

דרור אלעזר (דוריאן לצרוס) צאצא למשפחה יקית שנמלטה לקולומביה, עלה ארצה ב-1950, עבד באגד ופעיל במועדון הארגון. כתובת המייל שלו: elazard@bezeqint.net

רחל הרץ לזרוביץ

האביב חריף וחזק
חרציות פורחות בצֶהב פתוח
הרתם, בכדורי אש
מדגדגים, פנים
שהקיצו

הסיפנים זוקפים קומה
לשמים כחלים
הצבעונים מסיימים לנשק
לרגלי ההולכות בכרמל
עלי הלטם עפים ברוח
עם כל נגיעה

הים רובץ כחל-כסוף
לרגלי מרכזי הקניות
כחתול מנמנם
פסח
המצות מתפוררות בכל מקום

ריח צלי הבשר בחרשות
בסמטאות צפופות של השוק
הררי התותים האדמים
התפוחים עם לחים הסמוקה
ליד עלי החסה שנטבל
במי מלח

דברים כאלה מחזירים לי
זיכרונות ימים

רחל הרץ | פרידות וחיבורים

חיפה - מוזה למשוררים

רחל הרץ לזרוביץ

במפגש משוררי חיפה שהתקיים בקיץ נתבקשנו לכתוב או לדבר על המקומות בחיפה שהביאו לנו השראה ולכתוב שיר או קטע פרוזה. וכך כתבתי והקראתי:

את ההשראה שלי שאבתי לא ממקומות אלא מהאנשים החיים. מחיפה בה נולדתי ועל כך כתבתי בשירי. חיפה עשירה בטבע השקט והמחבק שלה. בים, בכרמל, בבניינים המיוחדים, במדרגות העולות ויורדות, בשווקים ועוד. אבל מקורות ההשראה שלי הם תושבי חיפה על מגוון הדתות, הכתות, העדות, הלאומים, השפות, העליות השונות שהגיעו אליה. מוסדות הדת השונים: בתי הכנסת על מגוון הזרמים, ארמון הבהאים, המסגדים, הכנסיות ועוד. חיפה נותנת מרחב וכבוד לרב גויות של אנשים אלה, אני מתפללת שכל אלה, יעמדו לחיפה לתמיד. בעשורים שהייתי בהיכלות

האוניברסיטה, בחדרי הכיתות ובקשר האישי שלי עם אלפי סטודנטים שלימדתי, בעבודתי עם מנהלים מורים ותלמידים בבתי ספר יסודי ועל - יסודי, הכרתי קשת מופלאה של בני אדם, רציתי להבין את זהותם וכך מצאתי את ייעודי במחקר המתעמק בנוף האנושי של חיפה. בכל כיתה באוניברסיטה מצאתי עד 10 – 20 קבוצות מגוונות של סטודנטים בעלי אישיות וזהות ייחודית. הקדשתי את חיי למחקר הזהויות של סטודנטים באוניברסיטה אחת בעיר אחת, בחיפה. אשתף אתכם באפיזודה פואטית אחת: זהויות - שיחה מקרית באוטובוס

צ'רלי נוסע לבית ספר "כרמא", "זה בית ספר ערבי בהר מעל למקדש הבהאים".
"אתה אוהב את בית הספר?" הבעה של לא כל כך, אבל הוא אוהב את המורה
גר בעוספיא "אבל אני חיפאי נולדתי בבי"ח בחיפה ובעוד שנתיים אלמד בבית ספר של יהודים"
איפה? "איפה שאבא שלי יחליט. את יודעת אנחנו נוצרים."
בן עשר וכבר מרגיש שייך לכמה מקומות, לכמה עדות, חי בין חברויות ומגלגל ביניהן את ההשוואות בחן ילדותי של בן עשר חכם.

rh1.edu.haifa.ac.il ; rachelhl@edu.haifa.ac.il ספרי שירה: פרידות וחיבורים - 2010, זיכרונותימים
2012-, על החוף את מתכנפת - 2014, מסעות ומשאות - 2016

בתי הורים

לעבור לדיור מוגן (פסגת אחוזה)

עדנה מרקוביץ

"פסגת אחוזה" כשמו כן הוא, מקום בכרמל, על אחת הגבעות של רכס ההר, שוכן באזור מוקף עצים ירק ושקט. כאן מקום מגוריי. בשנה האחרונה עברו עליי שינויים משמעותיים, מבית גדול משופע ביצירות אומנות וחפצי חן, החלטתי לעבור לדיור מוגן. הפרידה מביתי העבירה אותי תהליכי למידה והסתכלות אל פנים הנפש. המושג "פרידה" כלל בתוכו אפשרות להביט בכל העושר שצברתי במשך שנים רבות. טבע האדם כידוע גורם לנו לצבור אין ספור פריטים וחפצים שאל רובם אנו מתקשרים רגשית ונפשית. תהליך הפרידה היה הפנמת ערך הצמצום והסתפקות במועט. "מועט המחזיק מרובה" זהו ערך שאין לו שיעור. "אושר הוא הסתפקות" אמר הפילוסוף היווני אריסטו.

כאשר משה ז"ל נפטר, חשתי את טעם הבדידות. הבדידות יכולה להוביל לכיוונים רבים, אחד מהם הוא תחושת הייאוש. סכמתי עם עצמי שאנסה ללמוד אפשרויות נוספות. נעזרתי בחכמים ממני וניסיתי להתמקד במשפט: "התפלל שהבדידות תדחוף אותך לגלות דבר כלשהו שראוי לחיות למענו" (דאג האמרשלד, דיפלומט שוודי). נעזרתי במשוררים וסופרים. למדתי להכיר משוררת יפנית בשם שיבטה טויו (1911-2013) שבגיל 92 כתבה ספר שירים מקסים: "הבוקר בא תמיד". לדוגמא:

"הרוח וקרני השמש"

שאני יושבת במרפסת

ועוצמת עיניים

הרוח וקרני השמש

שואלות אותי:

"איך את מרגישה היום?"

מה דעתך שנטייל יחד בגן?

כך בקולן העדין הן פונות אליי

"קדימה"

אני משיבה מעומק ליבי

וקמה על שתי רגליי

בנשימה אחת.

תהליך הלימוד הביא אותי

להכרה מחדש של ערך הידידות האנושית והמשפחתית. התקופה האחרונה העמיקה את קשרי והעצימה אותם. הגעתי ל"פסגת אחוזה" שלמה עם החלטתי. המקום משובח הצוות מקצועי ואיכותי. אסיים במשפט של חנניה רייכמן: "האושר אין הוא הגעה לתחנה של סוף, זו הנאה מנסיעה מדרך ומנוף"

דיאלוג של אפיה (רעות-קריית ביאליק)

ענת וולפנפלד

"סבתא סיפרה עוגה". כך אנו מכנים פעילות המעניקה חוויה מדהימה בפרויקט בין דורי. דיירות בית ההורים של הארגון בקריית-ביאליק "מעון רעות" בשיתוף עם מגמת קונדיטוריה בתיכון טכנולוגי "יעדים" בהנחיית מורת המגמה אריאלה עמר ותלמידיה מקיימים יחדיו דיאלוג אפיה. הפעילות מתרחשת לחלופין בבית הספר ובדירור המוגן. התלמידים אוספים סיפורי חיים ומתכונים של 6 דיירות. הדיירות מגיעות אחר-כך למגמת הקונדיטוריה בביה"ס התיכון ויוצרות יחד עם התלמידות/ים את מבחר המתכונים. הפרויקט חצה פערי דורות והאווירה הייתה בטעם של יצירה משותפת.

ככה התחלנו....

ולבסוף...

ותודה לתלמידים טובים, מרים, אניאט, שי ולינור

הבריכה (פסגת חן)

מתנה לימור

לא אהבתי בריכות שחיה – בלשון המעטה – "אמבטיה משותפת" כינתי אותן ורחקתי מהן רוב שנות חיי. מה הפלא, נולדתי בזיכרון-יעקב ובכל קיץ טבלתי במפרץ טנטורה הכחול והצלול. בילדותי ירדנו מההר לים בעגלה רתומה לסוס ובכפר שכנו ערבים, החול היה חמים וזהוב, במפרץ הנקי נראו הדייגים ומספר מתרחצים מועט. רק רחש הגלים נשמע. הים וריחו המלוח הרחיקו אותי בשאט-נפש מבריכות העיר הצפופות ומריח הכלור החריף.

עם הגיל המתקדם החמירו גם כאבי הגב שלי. עברתי את כל המסלול המוכר – רופאים אורתופדיים, צילומי רנטגן, תרופות, שיטות סבתא ושיטות עם שמות ארוכים. אך הכאבים בשלהם, לא מרפים. נותרה עדיין הבריכה. נרשמתי לפרויקט "דיור מושלם" המאפשר לי להשתמש בבריכה של בית הדיור המוגן "פסגת-חן" בצד חוגים והרצאות. ברגשות מעורבים התקרבותי לבריכה. המציל קיבל אותי בחיוך, הבריכה צלולה, נקיה, דלתות זכוכית גדולות פונות לגינה. מיד כשירדתי בשלוש המדרגות, ליטפו המים הנעימים את רגלי, התחלנו להתיידד. מאחר והבריכה איננה אולימפית ולא עמוקה חשתי ביטחון. יהודית, המאמנת, מקצועית וחביבה, לא מוותרת לקבוצה על קוצו של יוד. עם צחוק והומור אנו מגלות שמה שלא צלח באימון הקודם עובד השבוע, הגוף מתגמש, השרירים מתחזקים ומרחיקים את כאבי הגב. אני עדיין אוהבת מאד את הים, אך אימצתי בחיבה רבה את הבריכה.

לפני כשנה נפגשנו הגברת בת שבע משה המנכל"ית הנמרצת של יוניסטרים ואנוכי כשבאמתחתה הרעיון להנגיש שירותי מחשב וטלפון חכם (SMART PHONE) לאוכלוסיית הגיל השלישי על יד בני נוער מעמותת יוניסטרים. בנק הפועלים נרתם אף הוא למשימה ותרם סכום כסף נכבד לליווי והגשמת המטרה.

עמותת יוניסטרים הוקמה לפני כ-17 שנים על ידי מר רוני צארום יזם ואיש עסקים ושמה לה למטרה להכשיר ולטפח בני נוער וצעירים מהפריפריה החברתית-גיאוגרפית, אשר אינם נגישים לטכנולוגיה, משאבים, לידע עסקי הזדמנויות ולקשרים, להתמודד ולהשתלב בעמדות מובילות המגזר העסקי, בתחום היזמות וההיי-טק ולהפוך למנהיגים המשפיעים על קהילתם ומהווים מודל

לחיקוי. תהליך זה, מתבצע במרכזי יוניסטרים הפרושים ברחבי הארץ, תוך מתן מענה לצרכים אישיים של המשתתפים ותמיכה לאורך זמן המהווים יחדיו את המפתח להשתלבות מוצלחת בעולם העסקים.

17 שנות פעילותה מוכיחות שנה אחר שנה כי החינוך לעסקים ויזמות הינו כלי משמעותי ומעשי המאפשר לבני הנוער ולצעירים לממש את הפוטנציאל האישי ולהשפיע גם על הצלחתם של הקרובים להם והקהילה בה צמחו תוך מתן כלים לחינוך עסקי לדור הצעיר וקידום תהליכים באוכלוסיות קצה. במסגרת יעד אשר הוגדר על ידי המדינה כיעד לאומי - קידום אוריינות דיגיטלית בקרב אוכלוסיות מוחלשות. יוניסטרים בחרה לפתח יחד עם פסגות כרמל מיסודו של ארגון עולי מרכז אירופה תכנית חדשה לקידום אוריינות דיגיטלית בקרב אזרחים ותיקים בדגש על הענקת כלים לחירות פיננסית, הפגת זרות במרחב הדיגיטלי תוך התנסות מעשית ולקיחת אחריות אישית ברשתות הדיגיטליות במטרה לאפשר זיקנה פעילה ועצמאית.

לאחר דיונים רבים על התכנים, צורת ההנגשה, האימונים והמפגשים עם בני הנוער החלטנו על קבוצות למידה של כ-15 משתתפים בקבוצה. הסדנה הועברה באופן פרונטאלי בחדרי המחשבים במשך כשעה וחצי למשך 8 מפגשים בחמישה נושאים שנבחרו.

1. שימוש בסיס במחשב וברשת האינטרנט.

2. נגישות לשירותים ממשלתיים ושירותי בריאות באמצעות הרשת - התקנת אפליקציית שירותי קופת החולים על גבי הטלפון החכם שברשותם תוך התנסות מעשית בקביעת תור ועיון בתיקם הרפואי באפליקציה.

3. שירותים פיננסיים ובנקאות מקוונת - התקנת אפליקציית חשבון הבנק על גבי הטלפון

שברשותם ועיון בתפריט פעולות הבנק השונות תוך התנסות מעשית בביצוע פעולה בחשבון.

4. צרכנות באינטרנט והגנה על מידע פרטי - התנסות ברכישת מוצר וזיהוי סימנים עוינים, מאיימים ומזיקים ברשת.

5. רשתות חברתיות - פתיחת חשבון פרופיל באחת מהרשתות החברתיות.

ארגון פסגות כרמל, דיירי הדיור המוגן שבו, הדיור המושלם (פרויקט דיור מוגן בבית) וחברי הקהילה השתתפו בתכנית, אליה צירפתי דיורים מוגנים נוספים בחיפה רבתי, בסיוע נציגי השלטון המקומי, שהמטרה אליה שאפנו ואף הגענו הייתה 300 משתתפים שמסיימים את הקורס. בסיום הקורס נפגשו כל חניכי יוניסטרים שהשתתפו באופן פעיל במיזם יחד עם "התלמידים" לאימון ולמסיבת פרידה שבמהלכה חולקו חוברות סיכום כל התכנים שנלמדו בפרויקט.

אין ספק שפרויקט זה יצר מודל חדש ועזר לייצר רווחה ואיכות חיים מתמשכת עבור אזרחים ותיקים. שיתוף הפעולה בין פסגות כרמל יוניסטרים ובנק הפועלים משתלב היטב עם ערכי הארגון לפעול למען הקהילה (ובמיזם הזה במתן כלים דיגיטליים וטכנולוגיים) ולחשוף את הדור הצעיר לדור המייסד של מדינת ישראל.

בשיחות ומפגשים עם "בוגרי הקורס" שמעתי על ההנאה שבלימוד, על החברותא המוצלחת עם בני הנוער, וגם על בקשה למקצה נוסף לכאלה שלא הספיקו ולאלו שרוצים להרחיב את הידע.

לאור ההצלחה חברת "יוניסטרים" בשיתוף בנק הפועלים יצאה במיזם ארצי חדשני להנגשה דיגיטלית לאזרחים ותיקים. לצורך כך מוקמת בימים אלו ועדת היגוי ארצית

בהשתתפותי כנציג "פסגות כרמל" לבניית תכנית פעולה והוצאתה לפועל.

הנושאים בהם תדון הועדה:

- הצגת חזון המיזם
- חידוד מטרות המיזם והיעדים
- חשיבה משותפת על דרכי פעולה להשגת המטרות ברמת ההכשרה, התודעה והנגשת הטכנולוגיה
- חיבור שותפים היכולים לקדם את היעדים על היבטיהם השונים
- מעקב אחר התקדמות המיזם והצעות לשיפורו.
- פיתוח כלי מדידה והערכה.

אני רואה במיזם זה הלכה למעשה מימוש החזון של ארגוננו כארגון לומד השם פניו לחדשנות ונותן מענה לאתגרים ולצרכים דמוגרפים משתנים, תוך הרחבת מעגלי הקשר והתמיכה עם הקהילות בהן הוא פועל וקהילות חדשות.

חיים ישראלי מכהן כמנכ"ל "פסגות כרמל"

הודעה על אסיפה כללית בוחרת של ארגון עולי מרכז אירופה ס.חיפה (ע"ר) בית-הורים בע"מ (חל"צ)

ביום שלישי, 9 ביולי 2019 תתקיים אסיפה כללית בוחרת של ארגוננו. אסיפה בוחרת מתקיימת אחת לשלוש שנים כשמסתיימת תקופת כהונה (קדנציה) של ועד-מנהל ושל דירקטוריון בת שלוש שנים ונבחרים מוסדות מנהלים ומבקרים חדשים לעמותה (ארגון). חברי ארגון המבקשים להציג את מועמדותם לתפקיד חבר בוועד המנהל יכולים לקבל את

טופס ההרשמה באחת משתי הדרכים:

1. מידי מנהלת משרדי הארגון הגב' רונית ברק במשרדי הארגון, רחוב מאפ"ו 8.

2. דרך האתר: www.beit-horim.org ולחיצה על לשונית: קהילה.

מועד אחרון להגשת מועמדות הוא יום ג', 14 במאי 2019.

את טפסי ההרשמה למועמדות יש להגיש:

1. לגברת רונית ברק במשרד.

2. באמצעות פקס שמספרו: 04-8252668.

3. לכתובת דואר אלקטרוני: ronit@beit-horim.org.

בקהילה

משולחן הקהילה

בתשבע וייס, מנהלת הקהילה

שלום חברים וחברות,

כמעט מאחורינו החורף המיוחד שעבר על כולנו והזכיר לנו איך היו חורפים פעם כאשר היינו ילדים וצעירים. אנו נכנסים כעת לתקופה מעניינת, חג האביב לפנינו יחד עם התקופה של טרום הבחירות לכנסת. שניהם מעוררים רגשות עזים, אכפתיות וציפייה. חשוב שגם בתקופה זו נשמור על אחדותנו ונחפש את המשותף, המחבר והופך אותנו לעם ולקהילה. גם בתקופת יציאת מצרים רבו המחלוקות בעם, אך אירוע מרכזי זה סימן את היציאה מעבדות לחרות ואת גיבוש העם למרות קשיים ומחלוקות בתהליך.

בסוף פברואר, במסגרת טיול של הקהילה (מעניין, מגוון ומוצלח מאד) ביקרנו במושב ינוב שבשרון. במוזיאון שהקים שמואל, מבני דורות ההמשך למייסדי המושב שמענו את סיפור המקום וסיפור מייסדיו. ניתן למצוא פאן משותף בין סיפורו של הישוב לסיפורו של ארגון עולי מרכז אירופה בפרט ועם ישראל בכלל. מושב ינוב הוקם בשנות ה-50 כדי לסייע בקליטת גלי העלייה הגדולים של אותם שנים. הוא הוקם על ידי עולים מטוניס שכבר התארגנו לכך בארץ מוצאם וסיפור הקמתו קשור לאסון ילדי אוסלו. בשנת 1949 יצאה קבוצה של 28 ילדים בדרכה מטוניס לנורבגיה לשם הבראה והכשרה לקראת עלייתם לארץ ישראל. הטיסה נגמרה באסון, כאשר לקראת נחיתת המטוס באוסלו, בשל ערפל כבד המטוס התנגש בצלע הר והתרסק. רק ילד אחד ניצל, יצחק אלל בן ה-11. יצחק נמצא באקראי לאחר שלושה ימים כשהוא חגור בחגורת הביטחון לכיסא המטוס שלו. בזכות זנב המטוס שניתק ובער לידו ניצל יצחק מקפיאה למוות. יצחק עלה לארץ והתיישב לאחר מכן במושב ינוב.

בני הדור השני והשלישי למייסדי המושב מנסים להנציח את עברם ואת המורשת של המייסדים ולהנחילם לדורות הבאים. בין היתר הם מקיימים קבוצות שיחה המנסות לשמר את השפות תוניסאית וצרפתית של בני הדורות הקודמים, כל זאת בדומה למה שאנו מנסים לעשות בקהילה שלנו בקבוצות השיחה בגרמנית ובמפגשים.

עם ישראל בתקופת יציאת מצרים, קהילת ארגון עולי מרכז אירופה, קהילת מושב ינוב- כולן קהילות ותתי קהילות בקהילה הרחבה של עם ישראל. קהילות שניסו ומנסות ליצור חיבור בין הקשר לעבר, להיסטוריה ולתרבות שגיבשה אותן לבין אתגרי ההווה והעתיד. בדרך לקלפי בסמוך לחג הפסח, כדאי שנזכור שכוחנו באחדותנו. חירות מושגת כאשר הקהילה מתגבשת ומתגברת על הקשיים והמחלוקות.

חג פסח ואביב שמח

נשמח להצעות ותגובות. פניות לבתשבע וייס:

דואר אלקטרוני: batsheva@beit-horim.org.il , פקס: 04-8346987 , טלפון: 04-8258989

גם השנה, חברי ארגון בודדים מוזמנים
להשתתף בליל הסדר בבתי ההורים בחיפה.
להזמנת מקום, נא התקשרו למשרדי הקהילה: טל: 8258989 – 04 (ענת)
מספר המקומות מוגבל.

טיול טבע, תרבות ואקטואליה יום שלישי 21.05.2019

בהדרכת: אורי קלמן

07.45 - איסוף מתחנת האוטובוס מוריה 50 (ליד ויצו), חיפה
07.50 - איסוף מ"גן יצחק"
08.05 - איסוף מבית הורים "פסגת חן", רח' בת חן 40
08.30 - איסוף מצומת מוצרט, 08.35 - איסוף מצומת צבר
16.00 חזרה משוערת לחיפה

בתוכנית:

* **פארק הסלעים בכיסרא** - שביל קצר הטומן

בחובו נוף, צמחיה ופיסול טבעי. מקום שכולו

מעשה ידיו של הטבע להתפאר: סלעים במגוון צורות

דימוניות מתנשאים בלב חורש ים תיכוני מפותח.

* **מרכז פליאה** - החוויה הבוכרית – מרכז מבקרים הבא

לגלות את המורשת היפיפיה של העדה, כל זאת

בבית עגול ומיוחד שנבנה בעבודת יד בכפר

ורדים. בסיור נחוה טעימה מהיהדות הבוכרית, נתכבד בתה, נצפה במופע אור קולי ונשמע את

הסיפורים שמאחורי הבגדים, הכלים ושימושיהם.

* **קירות מדברים** – אמני גרפיטי מצירים על חומת הביטחון במושב שתולה. נשמע את סיפור

ההתישבות לאורך גדר המערכת, סיפור המנהרות שהתגלו, תצפית מרהיבה לגליל המערבי.

המחיר לחבר ארגון: 110 ש"ח, מי שאינו חבר ארגון: 130 ש"ח.

המחיר כולל: הדרכה צמודה, הסעה, כניסה לאתרים, ארוחת בוקר וצהריים עצמית בדרך (מקום בו ניתן לקנות או להביא מהבית).

הרשמה על בסיס מקום פנוי, במשרדי הקהילה (במועדון), רחוב מוריה 55, חיפה
טלפון: 04-8258989, ענת- מזכירות הקהילה

האסכת "הארכיט פנו" "מניעת נפילות בגיל המבוגר" – חוה בינדר

הרצאה מלווה בסרטון

יום שני 08.04.2019 בשעה 10:00 בבית מיכ"ל, רחוב מיכ"ל 1, חיפה.

נפילות הן אחת הבעיות הקשות בגיל המבוגר אשר יכולות להביא להתדרדרות במצב הבריאותי, הפיזי, הנפשי והחברתי של האדם. בהרצאה, המשלבת סרט הדרכה, נלמד לזהות ליקויים בתוך הדירה ומחוצה לה, במטרה לשפר ולחזק התנהגויות תורמות בטיחות בחיי היום יום. המרצה, חברתנו, **חוה בינדר** - M.A;R.N במדעי הרוח, אחות מוסמכת.

מורה ומדריכה קלינית במרכז הרפואי רמב"ם, ועורכת סדנאות לימוד חווייתיות לגיל המבוגר בקהילה. ההרצאה ללא תשלום לחברי ארגון, למי שאינו חבר ארגון, בעלות: 20 ₪

דימוי האישה המפתה באמנות- "פם פאטאל"- הרצאה ומצגת

יום שני 06.05.2019 בשעה 10:00 בבית מיכ"ל, רחוב מיכ"ל 1, חיפה.

ההרצאה תציג מבט על דימוי האישה בתולדות האמנות, במאה ה-19 והמאה ה-20. המרצה, חברתנו, **תמר פלד**. בעלת מ"א בחינוך ואמנות, מרצה במכללת "אורנים" 15 שנה. ההרצאה ללא תשלום לחברי ארגון. למי שאינו חבר ארגון, המחיר: 20 ₪. נא להירשם מראש.

להרשמה ואישור השתתפות על בסיס מקום פנוי,
נא לפנות לענת, מזכירת הקהילה: 04-8258989

סיור מודרך במוזיאון הרמן שטרוק בשתי תערוכות: "מיומנו של אמן" ותערוכת יחיד של סימה לוין: "דיאלוג עם קפקא"

תאריך: יום שלישי, 30.04.2019 בין השעות: 10.00 - 11:30

כתובת: רחוב ארלוזורוב 23, חיפה.

הגעה עצמית, מומלץ להגיע בתחבורה ציבורית (החניה על בסיס מקום פנוי ברחוב ארלוזורוב) קווי האוטובוס המגיעים למוזיאון: 133, 132, 24, 12, 37, 37א'

"מיומנו של אמן" - תערוכה קבוצתית חדשה המציגה

מגוון רחב של ספרי אמן, שבבסיסם עומדת תפיסת

החיים כמסע, הבא לידי ביטוי באמנות.

יומני אמן אלו הם פריטים בעלי עוצמה. הם מאפשרים

טיולים בזמן, משמשים כבתי מלאכה זעירים ומציגים

מהלכי עבודה אפשריים, כשלב בדרך ליצירה הסופית.

סימה לוין: "דיאלוג עם קפקא" – סימה לוין מציגה

פרויקט חדש של סדרת עבודות תחריט וחיתוך עץ,

שהוכן במיוחד לתערוכת היחיד שלה במוזיאון הרמן שטרוק. בסדרה זו האמנית משלבת בין המציאות היומיומית של יצירתה בסטודיו לבין דמותו וסיפוריו של הסופר פרנץ קפקא. הספרות והאמנות החזותית מקיימות ביניהן קשר של הפריה הדדית ארוכת שנים, ובהקשר זה יצירתה של לוין מתחברת לעיסוקו הענף של הרמן שטרוק ביצירת ספרים.

המוזיאון נגיש - ישנה ירידה שאינה מדרגות עד פתח המוזיאון ומעלית פנימית.

המחיר לגמלאי חבר ארגון: 20 ₪, למי שאינו חבר: 25 ₪

ניתן להירשם עד תאריך: 18.04.2019 החזר כספי במקרה של ביטול עד 18.4.2019.

להרשמה נא לפנות לענת, מזכירת הקהילה: 04-8258989

סיפורו של דוד ארנון - מתוך פרויקט תיעוד סיפורי חיפה פרויקט משותף לארגון פסגות כרמל וארכיון העיר חיפה

חלקים מהתערוכה שהופקה בעקבות הפרויקט מוצגים במהלך השנה הקודמת והנוכחית מעל דפי הקהילתון. בעמוד הבא יוצג סיפור זיכרון של מר דוד ארנון. הסיפור נבחר ממקבץ זכרונותיו שתועדו במהלך הפרוייקט.

**נולד במולדובה (שהייתה אז רומניה) בשנת 1921.
היה נשוי 70 שנה, התאלמן לפני שנה וחצי, אבא ל-3 ילדים,
סבא ל-7 נכדים, וסבא רבא ל-15 נינים.**

אבי ז"ל, סיפר לי שהוא ממשפחת "בעל שם טוב", אימי הייתה ממשפחת רוטנברג. (מייסד חברת החשמל).

באפריל 1933 הגעתי עם הורי לחיפה לביקור בארץ ישראל, לבדוק אפשרות עליה. הירידה לחוף הייתה בסירות היות והנמל עדיין לא נבנה. השתכנו במלון זלצמן ברחוב נורדאו. אני זוכר בתי קפה קטנים עם שולחנות וכסאות קטנים המותאמים לילדים שבאו לשם עם הוריהם וקבלו שמנת של תנובה ובננה. ה"תנובות" האלה היו מעין רשת גם במקומות אחרים. מעל רחוב נורדאו ראו רק בתים בודדים. כשהסתיים הביקור שלנו בארץ, בספטמבר 1933, כבר יצאנו מהרציף החדש שנחנך חודשיים קודם.

כשמלאו לי 4 עברנו לבוקרשט שם נשלחתי לבית ספר גרמני שהיה הטוב ביותר בעיר, בו לימדו מספר שפות.

הורי, נתן ומרים חששו מאחר והמשטר היה פשיסטי ומשפחתי הייתה ציונית. הורי השיגו לי רשות לעלות (סרטיפיקט) כסטודנט לאוניברסיטה העברית בירושלים. עליתי לארץ במרץ 1941. הגעתי עם רכבת מאיסטנבול לחלב, ולבירות, שם עליתי על מונית "אביב" לחיפה ומשם לתל-אביב מאחר ושם גר דודי. עליתי לירושלים והתחלתי ללמוד מתמטיקה.

את חוק לימודי באוניברסיטה לא סיימתי מאחר וגויסתי לצבא הבריטי ליחידה מיוחדת (בת 10 איש) לדוברי רוסית ואנגלית כמתורגמן. התוכנית הייתה לעבור דרך איראן לקווקז. ולהיכנס למגע עם הצבא הסובייטי. נסענו מחיפה ברכבת העמק דרך צמח, לדמשק. משם עם אוטובוס, דרך המדבר לבגדד והגענו עד לגבול איראן (פרס). אבל סטלין החליט לא להמשיך והחזיר אותנו ארצה.

הורי עלו בשנת 1944. אבי היה סוחר בטקסטיל, הייתה לו חנות טקסטיל בתל-אביב וסניף של שטיחי כרמל.

בשנת 1945 התקבלתי לעבוד בחברת Shell בירושלים. את אשתי הכרתי באוניברסיטה בירושלים וב-1946 התחתנו. המשרד הראשי הועבר לחיפה ב-1948 ומאז אני תושב חיפה קבוע. גרנו ברחוב "מרגלית", על הכרמל. אני זוכר כצעיר גם מספר מקומות בלוי. רקדנו ב"פיקדילי" ברחוב היינריך היינה ב"אריזונה" ברחוב תל-מאנה. גם מעל חנות הספרים של רינגרט במרכז הכרמל הייתה מרפסת שם רקדו. (קפה "אלדורדו").

עבדתי ב"פז" 41 שנים ועליתי בחברה מדרגת פקיד זוט ל"סגן מנהל כללי. נשלחתי להרבה נסיעות לחו"ל והשתלמויות, בין היתר לשנה לניגריה בשנת 1957, לקפריסין ולארזה"ב לקשר עם מספר חברות נפט גדולות. שימשתי תקופה קצרה יועץ לחברת נפט בקניה (אפריקה). בשנת 1979 נבחרתי לנשיא הוועדה הישראלית למועצת העולמות לאנרגיה וכיהנתי בתפקיד זה עד 1989. גם במסגרת זו השתתפתי בקונגרסים בארצות רבות. כיהנתי כדירקטור במספר חברות בענף האנרגיה.

גליון מס' 2 - שנה 36 - מרס/אפר' 2019 - תשע"ט

קהילתון

בעבר "היים אקספרס"

החורף חולף עובר לו

צילום: עדנה מרקוביץ

Pisgat Carmel und die Redaktion des Kehilatons wünschen den Lesern und unseren ganzen Volk zum Fest des Frühlings und der Freiheit frohe und vergnügte Pessah Feiertage.